

Slovenska mladina pred občnim zborom

Ni še dolgo od tega, ko so avstrijski časopisi spet enkrat pisali, kako politično nezainteresirana je menda mladina. Pisanje je bilo vsaj malo pretirano, ker k politično zainteresiranim prav gotovo ne moremo šteti samo tiste, ki se vežejo na politične stranke in organizacije. Po drugi strani pa je na zgornji ugotovitvi na žalost tudi nekaj resnice.

Že mladim se pogosto in načrtno vceplja „življenjska modrost“, da je bolje, če se človek nič ne briga za to, kar se okoli njega godi; da mu prav nič ne koristi, če vtika svoj nos v razne probleme. Zato tudi ni čudno, da je med mladimi pogosto naravnost porazno malo zanimanja za družbena dogajanja.

Najbrž pa ima vsak izmed nas izkušnje, kako hitro pridemo v položaj, ko potrebujemo pomoč soljudi. Lahko se to zgodi na delovnem mestu, v šoli, v politični stranki in na mnogih krajih in v številnih okoliščinah. Vsi vemo, da v vsakdanjem življenju ni tako kot v pravljicah, ko tisti, ki so pravični, vedno zmagajo. V človeški družbi je tako, da je za odstranjevanje neenakosti in ustvarjanje enakopravnosti potrebna solidarnost, čim širša povezanost in čim večja borbenost.

To velja v večjem ali manjšem merilu pri izbojevanju pravic, ki jih imamo kot narodna manjšina po 7. členu avstrijske državne pogodbe in po drugih mednarodnih konvencijah, na primer ravno tako kot pri uresničitvi pravic, ki jih imamo kot delavci, nameščenci, vajenci, kmetje ali dijaki, študenti in uradniki. Zato je zelo važno, da se čim bolj otresemo prepričanja in mnenja, da vse samo na svojo roko moremo napraviti in da povezovalne in solidarizacijske nista potrebni. Najti je treba najboljšo povezavo med ožjimi oz. osebnimi interesi ter širšimi družbenimi interesi. Predvsem pa ne smemo biti nemi opazovalci tega, kar se okoli nas dogaja.

Stojimo pred občnim zborom SLOVENSKE MLADINE, ki naj bi bil nov začetek mladinskega dela med koroškimi Slovenci. Mladi moramo dobiti svojo močno organizacijo, da bomo mogli bolje kot doslej zastopati svoje interese.

Kje stojimo v primerjavi s preteklostjo, če gledamo na stopnjo organiziranosti? Svoje zgodovinske korenine ima Slovenska mladina v času antifašističnega boja in v naprednem mladinskem gibanju in delovanju mladih koroških Slovencev obdobja prvih let po drugi svetovni vojni. Zasedranost med mladimi na podeželju je bila dolga leta po zlomu fašizma velika. Predvsem mladi kmečki in delavski fantje so znotraj te organizacije uspešno delovali na raznih področjih, na primer na kulturnem, športnem in politično izobraževalnem, ter pri graditvi prijateljstva med narodoma na podlagi popolne in dosledne enakopravnosti.

Tudi v času, ko je stopila slovenska manjšina na pot novih načinov borbe za demokratične narodnostne pravice, je bila podeželska mladina skupaj s študentsko in dijaško mladino v prvih vrstah. Mladina se je izkazala tudi v pripravah na boj kot ugotavljanja manjšine. Vendar so se na organizacijski ravni že pred leti začeli izgubljati kontakti s podeželsko mladino; lahko bi celo rekli, da so se opuščali. Te praznine

(Dalje na 8. strani)

JAVNA SEJA ZSO V ŽELEZNI KAPLI:

Polno zaupanje vodstvu koroških Slovencev

Poročila in razprava o trenutnem narodno-političnem položaju so bila ne dnevnom redu javne seje Nadzornega in Upravnega odbora Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, ki je bila v torek zvečer v novem slovenskem hotelu „Obir“ v Železni Kapli ter so se je udeležili poleg članov obeh odborov tudi krajevni funkcionarji in zapupniki.

Predsednik dr. Franci Zwitter in tajnik dipl. inž. Feliks Wieser sta z izčrpnimi poročili o zadnji seji kontaklnega komiteja na Dunaju

ter informativnega razgovora na deželni vladi prikazala stanje pred naslednjo sejo kontaklnega komiteja, ki bo v ponedeljek v uradu zveznega kanclerja na Dunaju. Ugotovljeno je bilo, da vlada tudi po 14. novembru, ko je doživela popoln polom z jezikovnim štetjem, ni našla niti iskalca novega koncepta za reševanje manjšinskega vprašanja. Ostala je pri stari politiki, samo da jo hoče zdaj na podlagi štetja le še bolj izrazito voditi po zamisli Heimatdiensta. Zato za koroške Slovence takšne „rešitve“ niso sprejemljive, zato tudi ne morejo sodelovati v sosvelih, dokler niso rešena bistvena vprašanja člena 7.

V živahni diskusiji so številni odborniki in krajevni zapupniki s tehtnimi prispevki podprli stališča ZSO. Predvsem je bilo naglašeno, da uživa vodstvo koroških Slovencev popolno zaupanje ljudi po vaseh; podkrepljena je bila zahteva, da osrednji organizaciji tudi v bodoče odločno in vztrajno nadaljujeta boj za uresničitev pravic, ki izhajajo iz člena 7 državne pogodbe. Po drugi strani pa je bila izrečena ostra kritika na račun vlade, ker se z neodgovornim popuščanjem nemškonalističnim silam in z dvomljivimi dogovori treh strank skuša izmikati svojim obveznostim, ki jih je prevzela s podpisom državne pogodbe.

Seja ZSO v Železni Kapli je bila brez dvoma še posebno tehtna, ker so k njenim zaključkom in sklepom neposredno prispevali tudi krajevni zastopniki. Njen pomen pa izhaja tudi iz dejstva, da je bila v kraju, ki je dal največ žrtve v boju proti fašizmu in s tem tudi za člen 7. Kakor narodnoosvobodilna borba ni bila omejena na Slovence, marveč smo iskro upora proti nacističnemu nasilju zanesli tudi med sosedni narod, tako tudi v naši da-

(Dalje na 8. strani)

Kulturni dom uspel pred ustavnim sodiščem

Ustavno sodišče je te dni dostavilo tudi pismeno razsodbo glede pritožbe društva „Kulturni dom“ zoper diskriminacijske odločbe celovške občine in koroške deželne vlade. Društvo „Kulturni dom“ je s svojo pritožbo v celoti uspelo.

Obširno poročilo objavljamo na 4. strani.

Zaskrbljenost Slovenije

zaradi položaja na Koroškem

● Komisija izvršnega sveta Slovenije za zunanje-politična vprašanja in narodnosti je na nedavni seji, ki jo je vodil predsednik komisije Rudi Cačinovič, obravnavala več aktualnih zunanje-političnih vprašanj, ki zadevajo SR Slovenijo oz. SFR Jugoslavijo. Pri tem so člani komisije posebej ocenili odnose s sosednjima državama Italijo in Avstrijo. Ko je pozitivno ocenila dejavnost v zvezi z ratifikacijo osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo, pa je komisija hkrati izrazila zaskrbljenost glede položaja slovenske narodne manjšine na Koroškem in zaradi vedno bolj očitnega neizpolnjevanja in celo tendenc po reviziji državne pogodbe.

● O položaju na Koroškem je na zadnji tiskovni konferenci v Beogradu govoril tudi predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve Marko Kaležič. Posebej je zavzel stališče k nedavni interpretaciji koroškega deželnega glavarja Wagnerja, po kateri avstrijska državna pogodba praktično dopušča, da se manjšinsko vprašanje reši brez soglasja manjšin. Kaležič je poudaril: „Državna pogodba v nobenem svojem določilu ne dopušča možnosti revizije tega mednarodnopravnega akta. Kar zadeva obveznosti iz 7. člena državne pogodbe, ki natančno govori o dolžnostih Avstrije v zvezi z rešitvijo položaja in pravic slovenske in hrvaške manjšine, je takšna možnost izključena. Potemtakem izjava glavarja Wagnerja samo znova ponazarja že znana razpoloženja določenih vladajočih krogov v Avstriji, ki želijo te obveznosti revidirati in jih rešiti enostransko.“

● Pred nedavnim pa je o odnosih s sosednjimi državami razpravljala tudi svet SR Srbije za odnose s tujino. Medtem ko je pozitivno ocenil razvoj glede manjšin v Italiji, Romuniji in Madžarski, je svet glede Bolgarije in Avstrije ugotovil, da se kljub nedvoumnim mednarodnopravnim normam in meddržavnim obveznostim v teh dveh državah položaj manjšin nenehno slabša, kar povzroča zaskrbljenost v času splošnih evropskih naporov za zmanjšanje napetosti in pospeševanje vsestranskega sodelovanja. Opozorjeno je bilo na obveznosti, ki jih glede obveznosti do manjšin vsebujejo helsinške listine. In končno je svet SR Srbije izrazil prepričanje, da bo tudi v teh dveh državah prevladovala pripravljenost, da se rešijo odprta vprašanja narodnih manjšin.

Novak Pribičević

NOVI VELEPOSILANIK SFRJ V AVSTRIJI

Za novega opolnomočenega veleposlanika SFRJ Jugoslavije v republiko Avstriji je bil z ukazom predsednika republike Tita imenovan Novak Pribičević, dosedanji podsekretar v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve.

Novak Pribičević je bil rojen leta 1938 v Petrinji na Hrvaškem ter je

diplomiral na pravni fakulteti v Zagrebu. Bil je predsednik zveze študentov Jugoslavije ter član predsedstva zveze mladine Jugoslavije. Deloval je kot svetovalec v kabinetu predsednika republike, pozneje pa je bil podsekretar v zveznem sekretariatu za informacije ter član izvršnega sveta SR Hrvaške.

Veselin Djuranovič

NOVI PREDSEDNIK ZIS

Medtem je predsedstvo SFRJ odločilo tudi glede novega predsednika zveznega izvršnega sveta, ki bo nasledil Džemala Bijediča, kateri je 18. januarja zgubil življenje v letalski nesreči. Na predlog predsednika Tita ter po posvetovanjih v federaciji, republikah in pokrajinah je bil za predsednika ZIS predlagan Veselin Djuranovič, sedanjí predsednik CK ZK Črne gore.

Veselin Djuranovič, star 52 let, se je leta 1941 vključil v narodnoosvobodilni boj ter je imel med vojno in zlasti po osvoboditvi visoke funkcije v mladinskih in partijskih organizacijah. Bil je tudi ravnatelj radia Titograd, glavni urednik dnevnika Pobjeda ter predsednik izvršnega sveta Črne gore in ima velike zasluge za uveljavljanje popolne enakopravnosti vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

Generalni konzul Lubej se poslavlja

Po petletnem službovanju v Celovcu bo jugoslovanski generalni konzul Bojan Lubej prihodnji teden zapustil Koroško in se vrnil na novo službeno mesto v Ljubljano.

Pred svojim odhodom je generalni konzul Lubej obiskal tudi osrednji slovenski organizaciji. V torek dopoldne je bil na sedežu Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, kjer je v imenu zbranega kolektiva ZSO in včlanjenih organizacij spregovoril predsednik Nadzornega odbora ZSO Karel Prušnik-Gašper. Zvečer pa je ZSO povabila tov. Lubeja in soprogo na večerjo v novi hotel „Obir“ v Železni Kapli, kjer so se zbrali člani obeh odborov ZSO in krajevni zapupniki, navzoča pa sta bila tudi konzul Peter Zupančič in vicekonzul Milan Miškov, medtem ko so s pesmijo obogatili večer domači pevci pod vodstvom Joška Wrulicha.

Kakor že tov. Prušnik dopoldne v Celovcu, tako je zvečer tudi predsednik Upravnega odbora ZSO dr. Franci Zwitter v kratkem nagovoru poudaril, da ne gre za slovo, ker vemo, da imamo v tovarišu Lubeju dobrega poznavalca naših problemov in najboljšega zago-

vornika naših težej, ki bo tudi na novem položaju zastopal interese slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Izreči pa mu hočemo iskreno zahvalo za vse njegovo delo in njegovo ljubezen do koroških Slovencev. Pri tem je dr. Zwitter omenil, da se je tov. Lubej že od leta 1944 boril skupaj z nami za zmago nad fašizmom in s tem tudi za naše pravice. Svojo državo je zastopal na Koroškem v času, ko smo Slovenci preživeli najhujše preizkušnje. Bil je dosleden zastopnik načela, da meja ne loči narodov, še posebej ne dela naroda od narodne celote; in njemu gre predvsem za sluga, da se danes z nami in za nas borijo vsi narodi in narodnosti Jugoslavije, preko nje pa imamo vedno več zaveznikov tudi med narodi po svetu. V imenu ZSO je dr. Zwitter izročil soprogi generalnega konzula šopek rož, tov. Lubeju pa spominsko darilo ter naglasil, da je izraz naše zahvale predvsem tudi obljuba, da bomo vztrajali v svojem boju in ostali živ del slovenskega naroda.

Tov. Lubej je v svojem odgovoru naglasil načela jugoslovanske politike in dejal, da si Jugoslavija prizadeva za enakopravno in svobodno življenje v svetu, zato je povsem ra-

zumljivo, da nudi zlasti delom svojih narodov izven domovine vso podporo v njihovem boju za obstoj in razvoj. Tudi boj za izpolnitev člena 7 in s tem za pravice koroških Slovencev je sestavni del borbe za bolj pravične odnose med narodi, zato je v interesu miru v Evropi, da odgovorni dejavniki Avstrije sprejmejo take rešitve, ki bodo sprejemljive za koroške Slovence. Vsekakor Jugoslavija ne bo priznala nobene rešitve, ki ne bi bila dosežena sporazumno z manjšino, je poudaril tov. Lubej, zato se motijo tisti, ki mislijo, da jugoslovanska politika dobrih odnosov pomeni prepuščanje koroških Slovencev raznim pritiskom. „Sicer pa je koroški položaj tak, da vsakdo, ki pride sem iz Jugoslavije, postane živ del vašega prizadevanja; zato bom tako z razumom kot s srcem še vedno z vami in se bom trudil, da bo vaš boj deležen uspeha.“

V sredo je obiskal tov. Lubej sedež NSKS, včeraj popoldne pa je priredil sprejem za predstavnik političnega, kulturnega in javnega življenja Koroške, medtem ko je za danes zvečer povabil zastopnike koroških Slovencev in njihovih organizacij in ustanov.

POZIVI OSREDNJIJA ORGANIZACIJAMA:

Ostanite odločni in vztrajni v zahtevi po izpolnitvi člena 7

V tednih, ko se predstavniki vlade in strank trudijo, da bi z različnimi oblikami „prepričevanja“ in metodami pritiska uklonili koroške Slovence ter jih prisilili, da bi sprejeli „rešitve“, ki so jih vlada in stranke pripravile v smislu dolgoletnih zahtev nemških nacionalistov, se koroški Slovenci le še bolj strnjeno zbiramo okoli svojega vodstva. Zaupamo mu in pričakujemo, da bo tudi v bodoče odločno in vztrajno nadaljevalo boj za uresničitev pravic, ki so nam zagotovljene v členu 7 državne pogodbe.

V osebnih pogovorih, na prireditvah, posvetovanjih in sestankih — povsod teče beseda o trenutnem položaju. Izraz tega razpoloženja je tudi resolucija, ki so jo sprejeli na nedavnem informacijskem sestanku Enotne liste v Pliberku ter jo poslali Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnemu svetu koroških Slovencev. Takole se glasi:

Številni občani občine Pliberk, zbrani na informacijskem sestanku Enotne liste Pliberk dne 8. februarja 1977, zahtevamo od naših osrednjih organizacij — od Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, da se postavita

pri pogajanjih z avstrijsko vlado konsekventno in v načelih brezkompromisno za izpolnjevanje avstrijske državne pogodbe iz leta 1955. In sicer glede vprašanj kot so: šolstvo in predšolska vzgoja, uradni jezik in topografski napisi ter gospodarstvo in kultura.

Člen 7 avstrijske državne pogodbe je del mednarodnega dokumenta, s katerim je Avstrija v pisni obliki pred mednarodno javnostjo priznala vse obveznosti do slovenskih avstrijskih državljanov in je tako jasno zavezana, da izpolni sprejeta določila.

Načrtovani sosvet po našem prepričanju ni tisti forum, ki bi mogel izbojevati enakopravnost Slovencev v Avstriji, zato ga soglasno odklanjamo in tudi ne bi mogli razumeti, če bi naši predstavniki v njem sodelovali, dokler naša življenjska vprašanja niso rešena v smislu člena 7 državne pogodbe.

Prepričani smo, da ravnamo v duhu avstrijske državne pogodbe kot lojalni državljani Avstrije, v interesu Avstrije, če se upremo pritisku nemškionacionalnih sil.

PO SLEDOVIH NACISTIČNIH ZLOČINCEV:

Izsledili so „slovenskega Eichmanna“

Šele zadnji teden smo v našem listu poročali o znanem „lovcu na nacistične zločince“ Simonu Wiesenthalu in pri tem poudarili, kako pomembno je njegovo delovanje še danes, kajti še vedno živi na svobodi mnogo oseb, ki so se omadeževale s krvjo nedolžnih žrtev. In prav minuli teden je Wiesenthal seznanil javnost z novim uspehom: na tiskovni konferenci na Dunaju je sporočil, da je prišel na sled bivšemu šefu gestapa na Jesenicah Clementu Druschkeju, ki dela zdaj kot gostilničar v Heidelbergu v Zahodni Nemčiji.

Lov na Druschkeja, ki ga zaradi njegovih strašnih zločinov imenujejo tudi „slovenskega Eichmanna“, je trajal dolga leta, vendar Wiesenthalu niti v Evropi niti v Kanadi ni uspelo najti sledi za njim. Končno ga je leta 1974 opozoril nanj nekdanji jetnik in partizan, danes 64-letni France Koritnik, doma z Jesenic, ki živi zdaj v Italiji. Koritnik velja zdaj za glavno pričjo, kajti v času Druschkejevih zločinov je živel na Jesenicah ter je bil med drugim tudi pričjo pokola pri Hrušici, kjer je Druschke julija 1942 osebno sodeloval pri ustrelitvi več kot 40 civilistov. Sicer pa obsega seznam Druschkejevih zločinov še mnoga druga grozodejstva: neposredno je odgovoren za umor 821 oseb ter za deportacijo 4.448 ljudi v nacistična taborišča, kjer jih je večina izginila za vedno.

Clement Druschke je bil rojen leta 1915 v Elbingu v Avstriji. Po poklicu je bil šofer, v vrstah gestapa pa je kljub pomanjkljivi izobrazbi hitro napredoval do podporočnika SS. Od okupacije do konca vojne je bil na Jesenicah, kjer je poveljeval tamkajšnjemu gestapu. Pod svojo komando je imel 33 ljudi, med njimi 5 Avstrijcev. Eden izmed njih — Filip Zwick iz Poreč — si je leta 1945 sam vzel življenje, ko so jugoslovanske oblasti zahtevale njegovo izročitev. Drugi član njegove skupine pa živi v Celovcu, danes se piše Andreas Notsch, medtem ko ga Ivan Vovk-Zivan z Jesenic v Delu opisuje kot Andreja Noča-Glažarja s Koroške Bele ter pravi o njem, da je bil vodja „raztrgancev“.

Seznam zločinov, ki jih je zagrešil Druschke, je — kot že rečeno — zelo obširen ter sega od množičnih ustrelitev preko aretacij in izgnanstev v taborišča do strahotnega mučenja. Bil je morda najbolj brutalen in premeten gestapovec na Gorenjskem, pravi o njem Tone Svetina in dodaja, da je Druschke spretno izrabil „črno roko“ in organiziral ali vsaj pomagal pri organizaciji belo-plave agenture, ki se je v nekaterih primerih vrinila med partizane. Odporniškemu gibanju in osvobodilni vojski je Druschke prizadejal veliko izgub in to zlasti z organizacijo skupine „Gegenbande“, kakršne gestapo nikjer drugje ni uporabil; bolj znana je bila ta skupina pod imenom „raztrganci“. Po pripovedi Toneta Svetine je bila sestavljena iz nemških agentov in dezertarjev, v njej pa so sodelovali tudi Slovenci, ki so se potikali po gozdovih, izda-

jali partizane ter po Druschkejevem naročilu pobili mnogo aktivistov in kurirjev.

Eden največjih zločinov, ki bremenijo Druschkeja in njegove sodelavce, je bil pokol pri Hrušici. O njem je Koritnik na tiskovni konferenci povedal naslednje podrobnosti: med vožnjo skozi Hrušico proti Belemu polju je v družbi Rudija Zupana iz Mojstrane zaslišal streljanje iz avtomatskega orožja, nekoliko zatem pa posamične strele iz revolverja. Ko sta se peljala naprej, sta z grozo zapazila več kot 40 razmesarjenih trupel v potokih krvi; ob njih pa je stal Druschke z avtomatom okoli vratu in težkim revolverjem, iz katerega se je še kadilo.

Koritnik je glavna pričja proti Druschkeju, saj je bil tudi sam med njegovimi žrtvami: ko se je hotel pri-

družiti partizanom, je padel v roke Druschkeju, ki ga je dal zapreti. V Begunjah so Koritnika večkrat pretepali, a je preživel. Pozneje so vse talce iz Begunj po Druschkejevem ukazu preselili na Bled, kjer je Koritnik poskušal pobegniti, a ga je ujel sam Druschke in ga spet vrnil v begunjsko ječo. Od tam je Koritniku končno le uspelo pobegniti in se priključiti partizanom. V Heidelbergu je bil zdaj zločinec soočen s svojo žrtvijo in ni le Koritnik prepoznal Druschkeja, ampak — kot je povedal javni tožilec — tudi Druschke Koritnika.

Priča, ki je pomagala razkrinkati vojnega zločinca, zdaj pravi, da ji je sicer lažje pri srcu, čeprav ji je ob enem tudi tesno: „Kaj bo z Druschkejem? Mu bodo izrekli kazen, kakršno zasluži?“ Skupaj s Koritnikom pa se tako sprašuje tudi široka javnost, saj je znano, da je pot od obtožbe do obsodbe nacističnih zločincev največkrat zelo dolga.

Skoraj istočasno z Druschkejem so izsledili tudi enega njegovih nekdanjih sodelavcev Linkeja, ki prav tako živi v Zahodni Nemčiji. Poleg tega pa je Wiesenthal vložil prijavo tudi pri avstrijskih oblasteh, saj so nekateri Druschkejevi pomočniki tudi v Avstriji še živi.

Kakšen cesar bi bil Kreisky?

Živimo ob koncu dvajsetega stoletja, toda v Avstriji, ki je že pred prvo vojno slovela kot „ječa narodov“, vlada večje mračnijaštvo, kot je vladalo poprej.

Samo spomnimo se raznih izjav, kot so npr. „Dol z dvojezičnimi napisi, Slovencev na Koroškem ni“ in podobno, pa bomo ugotavljali, kakšen duh vlada v Avstriji.

Kdo naj jih razume? Po slovensko so ustoličevali koroške vojvode, po slovensko so žebrali, zdaj pa naj ne bi priznavali svojega jezika.

Kako velika in natlačena z narodi je bila stara Avstrija. Petdeset milijonov je štela, od teh je bilo samo šest milijonov nemško govorečih. Kaj so ti pomenili, večino ali manjšino?

Se pred sto leti je bila izdana plaketa cesarske kraljeve Kranjske kmetijske družbe ob stoletnici njene ustanovitve; opremljena je bila z dvojezičnim napisom. To je bilo leta 1868. Cesar je molčal. Potem so se zvrstili tabori. Leta 1883 se je pojavila značka z napisom, ki je bil samo v slovenščini: „V spomin šeststoletne zveze dežele Kranjske s presvetlo vladarsko rodovino habsburško“. Cesar je bil verjetno navdušen.

Slovenci so počastili spomin pesnika Prešerna in na spominsko medaljo so vtisnili: „Vremena Kranjcem bodo se zjasnila“. Pred stolnico je počilo, padla sta Lunder in Adamič, pojavila se je bronasta značka: „Ne vdajmo se, živel Slovenija“.

Leta 1914 se je začela prva svetovna vojna, cesarju so bili potrebni vojaki. Z bojišč so prihajale dopisnice žalostne vsebine, natisnjene v dveh jezikih:

kajne, kajzer je imel dober posluh.

To je dopuščala cesarska Avstrija, marsičesa bi se lahko naučil avstrijski kancler Kreisky, saj pravi, da je zgodovina učiteljica življenja.

Toda vprašujemo se, kako bi reagiral, ko bi se kdo po telefonu oglašil in nagovoril kanclerja bodisi v slovenščini ali hrvaščini. Kajti, da so v državi tudi manjšine, no nikakor ne gre v glavo. Prav tako trdi, da v Avstriji sploh ni ljudi, ki bi bili zmogni kakršnekoli zločinske dejavnosti, kot je npr. razstrelitev spomenika padlim partizanom, ali pa odstranjevanje slovenskih napisov.

Zgornji članek ponatiskujemo iz „Prosvete“, glasila Slovenske narodne podporne jednote, to je organizacije, ki združuje okoli 80.000 Slovencev širom po Združenih državah Amerike. Iz članka je razvidno, da naši rojaki tudi v daljni Ameriki prizadeto spremljajo dogodke na Koroškem ter kritično ocenjujejo odnos Avstrije do njenih manjšin. O naših vprašanjih pa ameriška „Prosveta“ tudi sicer sproti poročila, tako da so Slovenci v ZDA dobro obveščeni o življenju slovenske narodne skupnosti na Koroškem, ki jo solidarno podpirajo v njenem boju za pravice.

To podporo so nam zagotovili lani, ko so člani predsedstva SNP obiskali osrednji organizaciji koroških Slovencev v Celovcu. Izraz te podpore je bila izjava, ki so jo sprejeli na lanskem zasedanju SNP ter jo poslali ameriški vladi, Združenim narodom in drugim forumom. Dejansko pa to podporo manifestirajo predvsem zdaj, ko med rojaki širom ZDA zbira-jo sredstva za pomoč koroškim Slovincem.

Tudi gradiščanski Hrvati odklanjajo politiko narodnega samomora

Koroški Slovenci smo že ponovno povedali, zakaj ne moremo sodelovati v tako imenovanih sosvetih narodnih skupnosti, dokler ne bodo rešena bistvena vprašanja člena 7 državne pogodbe. Kako upravičeno je naše skeptično mnenje glede teh sosvetov, pa kaže tudi primer gradiščanskih Hrvatov, ki bi jih kancler Kreisky prav tako hotel zvbati k „sodelovanju“, s tem pa praktično k narodnemu samomoru.

In tukaj so — podobno kot koroški Slovenci — tudi gradiščanski Hrvati rekli svoj odločni „Ne!“. Nočejo sodelovati v sosvetu, kjer naj bi po zamisli kanclerja Kreiskega sedeli skupaj s tistimi „Hrvati“, ki se javno zavzemajo za asimilacijo, ki odklanjajo uresničitev člena 7 državne pogodbe in nočejo pravic ter pogojev, ki bi zagotavljali nadaljnji obstoj in razvoj hrvaške narodne skupnosti na Gradiščanskem.

To so kanclerju jasno in nedvoumno povedali predstavniki Hrvaškega kulturnega društva na Gradiščanskem ter Hrvaškega akademškega kluba na Dunaju. Povedali so mu, da v njihovem imenu more in sme govoriti le tisti, ki se zavzema za ohranitev narodne skupnosti; ne more in ne sme pa govoriti v njihovem imenu narodni odpadnik, ki je narod in jezik prodal, se mu izneveril in zdaj skuša uveljavljati politiko narodnega samomora.

Takega mnenja so tudi mnogi v kanclerjevi stranki. Le Kreisky sam vztraja pri svojem „prav“, ko izjavlja: „Kdor mi reče, da je Hrvat, je zame Hrvat, drugega mi ni mar“ in v tem smislu arogantno odloča, kdo naj bi gradiščanske Hrvate „zastopal“ v sosvetu.

Ali je res tako zaslepljen, da ne vidi, kam vodi tak odnos do manjšine? Ali je res tako vzvišen nad vsemi, da noče spoznati, kakšne rezultate mora imeti tak pristop k reševanju manjšinskega vprašanja? Tako gradiščanski Hrvati kot koroški Slovenci smo mnenja, da po taki poti ne bo mogoče doseči zadovoljivih rešitev, marveč bo Avstrija ob takšnem „reševanju“ še naprej ostala dolžnica napram manjšinam in napram državam-podpisnicam državne pogodbe — s tem pa omajan njen ugled v domači in mednarodni javnosti.

Človečnost med narodi

Malokateremu svojemu članu je kedaj kakšen narod naklonil tolikšno čast, kot jo je, žal šele po smrti, in šele potem, ko je narodnoosvobodilna revolucija na široko odprla vrata njegovemu vsestranskemu kulturnemu uveljavljanju, naklonil svojemu velikemu pesniku Francetu Prešernu, dobremu človeku.

Ko pravimo „dober človek“, se seveda zavedamo, da ni „dobrih“ in „slabih“ ljudi; da vsakdo med nami nosi, kaže ali skrivata lastnosti, ki jih v našem času in v naši družbi ocenjujemo kot dobre, in takšne, ki veljajo za slabe. Vendar pa ocene „dobrega človeka“ ne dajemo vsakomur, pri katerem lastnosti, ki jih štejemo za dobre, presežejo ali zasenčijo tiste, ki jih spoznavamo kot slabe. „Dober človek“ pravimo človeku z last-

nostmi, ki zadevajo najobčutljivejše točke ljudi, s katerimi živi in deli življenjski prostor in skupna strem-ljenja. Videti in razumeti drugega, čutiti se člana, polnopravnega in polno odgovornega, skupnosti, v kateri in s katero živiš, in trdna zvestoba tej skupnosti; sposobnost poslušati, kar govore drugi, in zavest, da se je mogoče od vsakogar kaj naučiti; strpnost, spoštovanje in zavest odgovornosti velikega tudi do majhnega.

Te lastnosti, ki jih — med drugimi — štejemo kot pomembne za sodelovanje in sožitje med posamezniki, se — ne brez hudih težav — skušajo uveljaviti tudi v odnosih med narodi in narodnostmi in med državami. Helsinški sklepi iz leta 1975, sklepna listina Konference o varnosti in sodelovanju v Evropi, po Splošni deklaraciji človeških pravic iz leta 1949 gotovo najpomembnejši dokument mednarodnega humanitarne prava, so jih določeno in obvezujoče, pa tudi razmišljanja vredno prenesli v življenje in vrenje v Evropi...

...Ne gre za to, da bi se preprosto učili drugega ali tretjega jezika, marveč za to, da bi z jezikom spoznavali drugo kulturo ali druge kulture. Jezik je gotovo pot, po kateri študent stopa v novo kulturno okolje in ga spoznava. Pouk jezika, povezan s spoznavanjem njegove kulture, seveda zahteva višje usposobljene učitelje in uporabo sodobnih tehničnih pripomočkov. Pri tem je treba izločiti vsakršno nestrpnost, predsodke, stereotipe ali prednosti, ki si jih ta ali ona kultura lasti proti kakšni drugi. Ne priznavamo „velikih“ ali „malih“ kultur ali jezikov, govornimo o „številčno močnejših“ in „številčno ožjih“ kulturnih ali jezikovnih skupnostih. Pri tem je treba upoštevati tudi narodnostne manjšine in regionalne kulture. Ob tem, ko govorimo o besedi in duhu helsinške listine, se zavedamo skrbni in odgovornosti za Slovence onstran meja, za njihov nemoten kulturni razvoj in obranitev zakladov njihove kulture, prav tako pa se zavedamo njihovega dragocenega deleža v skupnem skladu slovenske kulture minulega časa in današnjega dne...

(Dva odlomka iz govora, ki ga je imel predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Janez Milčinski na Prešernovi proslavi dne 7. 2. 1977 v Ljubljani.)

Prešeren in koroški Slovenci

V slavnostnem govoru na Prešernovi proslavi v Celovcu je predsednik SPZ Valentin Polanšek posebej spregovoril tudi o odnosih, ki jih imamo do Prešerna koroški Slovenci. Takole je dejal:

Pristopov do Prešerna je mnogo; sta pa dve poti, ki nam velikega pesnika najbolj približata. Prva: Prešernovo mater pokriva koroška slovenska zemlja. Človeku je zemlja, ki v njej počiva njegova porodnica, sveta. Zato naj bo nam koroška zemlja sveta, kajti v njej počiva poleg Prešernove matere toliko slovenskih mamic.

Druga pot do Prešerna: Pesnik je za svoje dni ljubil in obupaval, trpel in se boril, hrepenel in ustvarjal pod tujo oblastjo — oblastjo, ki je bila takrat cesarsko-kraljevska ter je prihajala z Dunaja in od domačih klečepalcev, ki so se ravnali po geslu „vse za boga, cesarja, domovino“. Oblast, ki je prihajala iz iste, nam Slovencev nenaklonjene severne strani. Prešeren je čakal, čakal na svojo pravico — Koroški Slovenci čakamo, čakamo na izpolnitev naših pravic... V tej podobni kruti usodi nam je Prešeren tako bratsko srčno in dosledno resnicoljubno blizu!

Z grenkobo v srcu vemo, da so v takratni avstro-ogrski monarhiji živeli premnogi svobode željni in pravice lačni zemljani tudi drugih narodnosti — tudi nemški Avstrijci sami. Našemu poetu Francetu Prešernu je bilo 23 let, ko je prav na tistem cesarskem Dunaju velikan glasbenih stvaritev Ludwig van Beethoven dokončal svojo IX. simfonijo in vanjo vpletel finale z občeloško izpovedjo „Alle Menschen werden Brüder“ (Vsi ljudje bodo bratje).

V tukajšnji obdruški deželi pa pogrešamo iz dneva v dan Prešernovega duha na strani tistih sodelancev, ki nam kratijo pravice do slovenske zavesti, do sosedske samobitnosti. Mi pa bomo s kulturno prisotnostjo in svetovno odprtostjo razkrinkovali anahronistične včerajšnjike in slepo vase zaprte nasprotnike. Z našim velikim Prešernom smo trdnje vere, „da, koder sonce hodi, prepri iz sveta bo pregnan“.

Vsaka okrnitev člana 7 avstrijske državne pogodbe je proti Prešernovemu idealu — je proti sodobnim ciljem pozitivnih sil v svetu za človekove pravice.

Vsak od nas ostane zvest Prešernovim načelom, ko se borimo zato, „da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak“. Bodimo prešernovci bodočih lepših dni na Koroškem, prežarjeni s plemenitostjo velikega genija, „ker dobro v srcu mislimo“!

Uspela proslava v Celovcu ob slovenskem kulturnem prazniku

Kot živ del slovenskega naroda smo se koroški Slovenci tudi letos vključili v praznovanje slovenskega kulturnega praznika — ne le, da so se predstavniki naših organizacij udeležili tovrstnih prireditev v Sloveniji, marveč tudi javno, z lastnimi prireditvami. Na njih smo počastili spomin velikana slovenske besedne umetnosti pesnika dr. Franceta Prešerna; hkrati pa smo tudi na teh prireditvah manifestirali povezanost z narodno celoto ter izpričali zvestobo skupni slovenski kulturi in slovenskemu jeziku.

Poleg raznih drugih prireditev (o otvoritvi slikarske razstave Jožeta Horvata Jakija smo poročali že v zadnji številki) in prispevkov na društveni ravni je bila osrednja počastitev kulturnega praznika spet Prešernova proslava, ki jo je priredila 10. februarja Slovenska prosvetna zveza v Celovcu. V dvorani „Aula slovenica“, kjer so barvite Jakijeve umetnine dajale posebno vzdušje, se je pred številnim občinstvom odvijal spored, ki je bil bogat in pester, z izbiro izvajalcev pa je bila še posebej poudarjena enotnost slovenskega kulturnega prostora v vsej prostranosti od Koroške preko Slovenije do Primorske.

Za uvod je zapel moški zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi pod vodstvom Jožija Starca; prispevek domačega zbora je obsegal tudi dve Prešernovi pesmi. O pesniku, ki mu v prvi vrsti velja slovenski kulturni praznik, je spregovoril predsednik SPZ Valentin Polanšek. Na zgodovinskem ozadju in na podlagi pričevanj v slovenski književnosti je orisal mesto in pomen Prešerna v življenju in kulturnem uveljavljanju

slovenskega naroda. Pri tem je opozoril, kako je Prešernova nova in edinstveno zapeta pesem v soglasju z velikimi umetniškimi tokovi takratne Evrope povzročila v slovenskem svetu globok duhovni in narodnostni preobrač. V dokaz, kako je Prešeren danes prisoten v slovenski kulturni zavesti doma in v svetu, je navedel le dva podatka: njegove „Poezije“ so doživele doslej 52 izdaj; njegove besedne umetnine so prevedene v 13 jezikov! Velikemu Prešernu pa smo ostali zvesti Slovenci tudi v strahotnem vojnem času: „Ko je bil slovenski narod zapisan smrti, ko so zavedni Slovenci kljubovali okupatorju s kulturnim molkom, ko so ljudje naše krvi umirali v izgnanstvu, zaporih, kacelih in zasluženi domovini, takrat se je zaiskril v partizanskih gozdovih prav na Prešernov smrtni dan Slovenski kulturni praznik.“

Drugi del svojega govora je predsednik Polanšek posvetil odnosu, ki ga imamo do Prešerna koroški Slovenci (ta del njegovih izvajanj objavljamo posebej — op.ured.); „ožo“ Prešernovo proslavo pa je zaključila članica Opere SNG Ljubljana altistka Milka Evtimova, ki je ob klavirski spremljavi pianista Andreja Jarca zapela dve Prešernovi pesmi.

Prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku pa je veljala tudi še drugemu slovenskemu pesniku — „kraškemu slavčku“ Srečku Kosovelu. O njem in njegovi pesniški izpovedi je spregovoril mladi tržaški kulturnik Marko Kravos (njegov prispevek v celoti objavljamo na posebnem mestu), z doživeto podanim recitalom njegovih pesmi pa ga je predstavil član Stalnega slovenskega gledališča v Trstu Anton Petje. Z venčkom opernih arij, ki jih je ob spremljavi Andreja Jarca zapela solistka Milka Evtimova, je izzvenel kulturno-umetniško bogat večer, s katerim smo koroški Slovenci počastili slovenski kulturni praznik.

AULA SLOVENICA CELOVEC — PAULITSCHGASSE 5 — 7

Vljudno Vas vabimo na razstavo slikarskih del

Jožeta Horvata Jakija

Jože Horvat-Jaki: BOJ DEMONOV (tapiserija)

Razstava bo odprta do 25. februarja 1977, in sicer od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Srečanje v Dijaškem domu

V soboto, 12. februarja, smo se srečali nekdanji dijaki dijaškega doma Slovenskega šolskega društva, ki smo v domu stanovali že za časa maturiranja. Zbralo se nas je kar znatno število, od mlajših, ki so šele komaj začeli študirati, pa do starejših, ki so že več let v poklicu, tako da se nekateri med seboj še poznali nismo.

Vodstvo doma nam je pripravilo lep sprejem. Po kosilu so nam spregovorili tov. dr. Pavle Apovnik, tov. dr. Zdravko Velik in voditeljica doma tov. Ančka Kokot. Dr. Apovnik nam je spregovoril kot nekdanji prebivalec doma. Spomnil je, da so dijaki v začetku stanovali v Gasometergasse in da je SŠD šele pozneje dobilo današnje prostore v Tarviser Straße. Poudaril je tudi, naj bi se končno dale slovenski manjšini pravice, ki ji gredo, kajti sedanje ravnanje vlade in zakoni niso usmerjeni na to, da bi se pravice izpolnile. Dejal je, da moramo pri uradih vedno spet zahtevati uradovanje v slovenščini; naj se ne bojimo težav, ker sicer bodo argumentirali: saj ni slo-

venskih vlog, torej slovenščina kot dodatni jezik ni potrebna. Dr. Velik — kot dijak je pravtako stanoval v domu — je navezal na Apovnikove besede in poudaril, naj bi takšna srečanja bila še večkrat. Tov. Kokot je med drugim menila, naj bi se srečali redno, morda vsako drugo leto, povabiti bi bilo treba tudi še druge dijake, ki so dalj časa stanovali v domu.

Ogledali smo si tudi nekaj novih sob deklisknega oddelka, ki služijo dijakinjam tako za spanje kot za učne (namenjene so za višje razrede). Nekateri od nas so morali že prej oditi, toda ostali so se pogovarjali o resnih in manj resnih stvareh še pozno v večer, tako da je služilo to srečanje tako za izmenjavo mnenj in izkušenj kot za obujanje spominov in za razvedrilo.

Vodstvu doma, ki nam je pripravilo to prijetno snidenje in vsem, ki so pomagali, prav lepa hvala. Upamo, da se bodo taka srečanja še večkrat uresničila.

Muzej NOB za Koroško

Muzej ljudske revolucije v Slovenem Gradcu bo po vsej verjetnosti prerasel v pokrajinski muzej NOB za Koroško, kjer naj bi bilo poskrbljeno za zbiranje gradiva in za ohranitev tradicije narodnoosvobodilnega boja tako v jugoslovanskem kot tudi v avstrijskem delu Koroške. V ta namen se bo vodstvo muzeja povežalo z Zvezo koroških partizanov in z drugimi organizacijami.

Kot prva akcija v tej smeri pa so trenutno že v teku priprave za izdajo posebne publikacije o spomenikih in obeležjih NOB na Koroškem, kjer bodo prav tako zajeti koroški kraji na obeh straneh meje.

DR. ANTON SVETINA

PRISPEVKI K ZGODOVINI ŠMihela pri Pliberku

Cerkveni urbar je izkazal dve kravi in 13 ovc, podvrženih cenzusu, ter tri podložnike in nekaj njiv in travnikov; na davkih so plačali leta 1651 14 goldinarjev, vojaške naklade pa 12 goldinarjev. V gotovini imajo 31 goldinarjev, na dolgovi imajo dobiti 57 goldinarjev.

Zaslišana cerkvena ključarja Primuž Vric in Gregor Gačnik sta poročala, da sta izdala za popravilo strehe 40 goldinarjev, za popravilo oken in zidov pa 30 goldinarjev.

6. Podružnična cerkev sv. Urbana na Brezi (Ecclesia S: Urbani in Byrken)

Pri tej podružnični cerkvi vizitator ugotovi, da ima ta cerkev tudi samo en oltar, posvečen sv. Urbanu. Cerkveni kor je visok, dolg in širok po 9 vatlov, cerkvena ladja pa je visoka in široka po 9, dolga pa 15 vatlov. Cerkev ima le ena vrata, za njimi se dviguje lesen kor, poleg vrat stoji skrinja za shranjevanje žitnih zrn. Vizitator je naročil, naj spravijo to skrinjo na lesen kor. Okoli cerkve je majhno pokopališče, obdano s plotom. Streha je v redu, v strehi je zvonik z dvema majhnima zvonovoma, ki pa nista v zvoniku, temveč visita iz dveh tramov, pokritih z majhno streho. Vse skupaj ima slab videz.

Med listinami je vizitator našel zapis ljubljanskega škofa Urbana iz leta 1548, da je takrat na novo posvetil to cerkev in v njej oltar v čast svetnikom Urbanu, Lavrenciju in Egidiju. Vizitator naroča, naj se iz oltarjeve podobe

odstraniti sliki zadnjih dveh svetnikov, ker so postale odvisne.

Urbar izkazuje le dve kravi in eno ovco, podvrženih dajatvam. Cerkev ima desetino, ki je v urbarju zabeležena kot Pičovnikova desetina in ki donša šest šilingov. Nadalje posejduje cerkev njivo, ki donša tri novčiče, in travnik, ki daje tri libre voska, ter mlin na vodo, ki donša pol libre voska. Deželi ne plačujejo nobenih davkov. Niti cerkev niti cerkveni ključarji niso v napovedi pri deželi, o čemer pa ne obstoja nikakih listin.

Zaslišana cerkvena ključarja Blaž Hartman in Urban Štefan sta poročala, da sta izdala za zidanje novega kora v cerkvi ter za popravilo treh oken v koru in enega okna v cerkveni ladji 52 goldinarjev.

7. Podružnična cerkev sv. Ulriha v Humčah (Ecclesia S: Udalrici in Gunzlach)

Tudi v tej podružnični cerkvi je vizitator ugotovil le en oltar, ki je bil opremljen z vsem potrebnim. Cerkveni kor je dolg 5, visok 9 in širok 7 vatlov. Stropni lok kora je pogreznen, ker ga prečka neprimeren hloč, ki ovira pogled na oltar. Vizitator naroča, naj ta hloč odstranijo. Cerkevna ladja je visoka 10, široka 11 in dolga 16 vatlov. Nad vrati se nahaja lesen kor, ob strani pa stoji velika skrinja za shranjevanje žita. Vizitator naroča, da to skrinjo premestijo na kor. Pred cerkvenimi vrati je predverje, ki je pokrito in iz vseh strani zaprto. Stolp je lesen in ima dva zvonova, od katerih eden še ni bil posvečen. Pričakujejo

6

prihod duhovnika iz Pliberka, da ga bo posvetil. Okoli vse cerkve je zemljišče, ki je obdano z ograjo in označeno z mejniki. Vizitator naroča, naj te mejnike dobro nadzirajo, da ne bo kako sosedno zemljišče seglo na cerkveno.

Urbar izkazuje 9 krav in 13 ovc, podvrženih cenzusu. Cerkev nima nobenega podložnika, 6 cerkvenih njiv donša žito v zrnu, ker obdelujejo te njive cerkveni ključarji za potrebe cerkve, od 5 njiv pa cerkev prejema 5 goldinarjev 27 krajcarjev. Na davkih plačujejo 2 goldinarja 18 novčičev. Dolžni so za dve leti, ker plačujejo davek le vsaka tri leta, da si s tem prihranijo stroške za pot v Celovec.

Zaslišana cerkvena ključarja Gregor Šumah in Mihael Branika sta poročala o stroških za cerkvene potrebe. Med drugim je bilo izdanih 67 goldinarjev za nakup novega zvona. Cerkvene račune pregledujejo vsako leto ob priliki velikonočne izpovedi pri enem od cerkvenih ključarjev. Prosili so, naj bi se to tudi v bodoče dovolilo zaradi revščine. Vizitator jim je naročil, da morajo nabaviti skrinjico s tremi ključji in morajo cerkvene račune specificirati.

Preddverje je nekoliko pogreznjeno, zaradi česar je cerkveni prag previsok. Vizitator je naročil, naj se preddverje nasuje z zemljo ali pa se naj k pragu postavi velik kamen, da bo vstop v cerkev lažji.

8. Podružnična cerkev sv. Ožbolta v Rinkolah (Ecclesia S: Oswaldi a Rinkolah)

Vizitator je ugotovil tole: Cerkev ima tri oltarje; glavni oltar v koru cerkve je posvečen sv. Ožboltu in ima novo lepo pozlačeno oltarno sliko, katere spodnji del predstavlja

Devico Marijo z Jezuškom v naročju, zgornji del pa kip sv. Ožbolta kralja, obvarovanega z zaveso. Cerkveni kor je visok 12, širok 12 in dolg 16 vatlov. Na evangelijski strani je omara za shranjevanje paramentov in skrinjica za milodare. Vizitator odredi, naj se omara postavi k zidu v kor, skrinjica pa se naj prestavi na lesen kor nad cerkvenimi vrati. Cerkevna ladja je visoka 11, široka 13 in dolga 24 vatlov. Na evangelijski strani ladje stoji oltar, posvečen sv. Janezu Krstniku. Na oltarni sliki je narisano obglavljenje sv. Janeza. Na epistolski strani pa se nahaja oltar, posvečen sv. Magdaleni, ki je opremljena z novo oltarno sliko. Nad obema oltarjema je potegnjen oblok, ki je napravljen tako, kakor da bi bila nad oltarjema dva sončnika. Če bi se ta lok izravnal, bi bila cerkev svetlejša in prostornejša, zato se naj to stori.

Nad cerkvenimi vrati stoji lesen kor; na njega je izpeljan dohod iz sredine cerkve. Vizitator naroča, naj se dohod takoj premesti k cerkvenim vratom in sicer na desno stran vhoda, da bo cerkev videti bolj prostorna. Ker ima cerkev ves svoj dohodek v žitnem zrnu in shranjuje v ta namen skrinjo v cerkvi, naroča vizitator, da to skrinjo premestijo na kor. Okoli in okoli cerkve je dovolj velik prostor za pokopališče, ki je zagrajeno s plotom. Streha cerkve je na vzhodni strani pokrita z opeko, na severni strani pa z lesenimi, skoraj novimi ploščicami. V sredini strehe je postavljen lesen stolp, v katerem sta dva zvonova, vrvi teh zvonov visijo v sredino cerkve.

Urbar izkazuje 4 podložne hube in dva domca, kar prinaša v denarju 33 goldinarjev. (Nadaljevanje v prihodnji številki)

„Kulturni dom“ uspel pred ustavnim sodiščem

Ustavno sodišče je te dni dostavilo na ustni javni obravnavi dne 16. decembra 1976 o pritožbah društva „Kulturni dom“ zoper odločbi koroške deželne vlade z dne 16. in 22. decembra 1975 napovedano pismeno razsodbo.

Predmet pritožbe društva „Kulturni dom“ sta bili omenjeni odločbi koroške deželne vlade, s katerima je potrdila odločbi celovškega mestnega magistrata, ki je kakor znano zavrnil dovoljenje prenosa lastnine kupljenega zemljišča na Kardinalschütt v Celovcu na „Kulturni dom“ s sklicevanjem na veljavni načrt o namembi zemljišč, ki pa ga je celovski občinski odbor prav v ta namen najprej sprejmenil.

Ustavno sodišče je ob povodu pritožbe najprej preverilo odredbo občinskega odbora deželne prestolnice Celovec z dne 4. junija 1975 in razsodilo, da je le-ta po eni strani iz formalno-pravnih vzrokov protizakonita, po drugi strani pa krši tudi načelo enakosti pred zakonom.

V predmetni razsodbi o pritožbah društva „Kulturni dom“ samih pa ustavno sodišče ponovno izrecno ugotavlja, da je bilo društvo „Kulturni dom“ z odklonitvijo dovoljenja prenosa lastnine kupljenega

zemljišča na osnovi protizakonite odredbe prizadeto v svoji ustavno zajamčeni pravici do enakosti vseh državljanov pred zakonom, ker je bilo že s spremembo namembe omenjenega zemljišča kršeno to načelo.

Nadalje pa ustavno sodišče v razsodbi še ugotavlja, da je bilo društvo „Kulturni dom“ z zavrnitvijo dovoljenja po zakonu o stanovanjskem načrtovanju prizadeto tudi v svoji ustavno zajamčeni pravici do nedotakljivosti lastnine.

S to razsodbo je ustavno sodišče v celoti ugodilo pritožbam društva „Kulturni dom“ in čeprav ne izrecno, vendar nedvoumno kot najvišji pravni forum potrdilo, da je šlo pri prozornih mahinacijah v zvezi s prenamembo predmetnega zemljišča tako s strani celovške občine kot s strani koroške deželne vlade

za premišljeno grobo diskriminacijo slovenske ustave. Ta ugotovitev najvišjega pravnega foruma ponovno postavlja na laž vsa danes tako poudarjena prizadevanja vlade in zakonodajalca za pospeševanje manjšine in popolno izvedbo člena 7 avstrijske državne pogodbe, ki tudi v smislu najbolj ozkosrčne interpretacije prepoveduje najmanj vsako obliko diskriminacije.

Koroški Slovenci vsekakor z velikim zanimanjem čakamo na novo odločitev koroške deželne vlade glede prizivov društva „Kulturni dom“ zoper odklonilne odločbe celovškega magistrata, ki se ne more sprijazniti z razsodbo ustavnega sodišča in je baje poveril več pravnikov, da proučijo možnosti za nadaljnjo preprečitev koriščenja zemljišča na Kardinalschütt s strani koroške slovenske ustanove.

Tudi v Ziljski dolini živijo Slovenci in zahtevajo svoje pravice

Na Brdu pri Smohoru, v vasi (in bivši občini) na skrajnem zapadu ozemlja, kjer avtohtono živimo koroški Slovenci, je bila v nedeljo 13. februarja popoldne lepa prireditev, ki je nedvoumno pokazala, da tudi v Ziljski dolini še živijo Slovenci, ki povsem upravičeno zahtevajo svoje pravice. V stari občinski hiši se je zbralo več kot 30 domačinov in videti je bilo, da so naravnost slavnostno razpoloženi. Vzrok temu je zelo preprost: bila je to prva slovenska filmska predstava, ki so jo na Brdu doživeli po zadnji vojni.

Pomočnik SPZ Mirko Perč je zbranim Ziljanom predvajal dva slovenska filma: „Solzice“ in „Kaplan Čedermac“. V filmih so gledalci spoznali dva bisera iz slovenske književnosti in se srečali z razmeroma mlado vendar že povsem umeteljsko slovensko filmsko umetnostjo, hkrati pa so — kar velja zlasti za Bevkovega Čedermaca — videli mnogo sorodnosti med usodo našega življenja na Koroškem ter bojem benških Slovencev.

Udeležence prireditve je najprej pozdravil domačin Franci Wutti, odbornik Zveze slovenskih organizacij, nato pa jim je o trenutnem narodnopolitičnem položaju spregovoril tajnik ZSO inž. Feliks Wieser. Dejal je, da so resnično dobri odnosi med večinskimi in manjšinskimi narodom na Koroškem možni le ob spoštovanju pravic slovenske narod-

ne manjšine. Pri tem bi morala imeti odločilno vlogo šola, toda na žalost se še danes pogosto dogaja, da enostranska šolska vzgoja, ki ne upošteva etničnih posebnosti Južne Koroške, škoduje mirnemu in enakopravnemu sožitju obeh narodov v deželi. Ko je tajnik ZSO vprašal navzoče, če razumejo njegova izvajanja, so se domačini, ki so z velikim zanimanjem sledili njegovim besedam, začudeni spogledali. Tovariš Wieser pa jim je pojasnil, zakaj postavlja tako čudno in na videz skoraj neumno vprašanje: deželni glavar Wagner je pred nedavnim trdil, da v Ziljski dolini ni več Slovencev in zato tam tudi ne bodo deležni pravic, ki izhajajo iz člena 7 državne pogodbe. Ziljani so take trditve odločno zavrnili. Povedali so, da tudi ob Zilji živijo Slovenci in da morajo zato tudi za njih in njihove kraje veljati določila člena 7. Hkrati pa so opozorili tudi na razne druge težave, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju; svoje nezadovoljstvo so izrazili zlasti tudi zaradi občinske ceste, ki je res v obupnem stanju in kot taka priča o zapostavljenosti ozemlja, kjer živijo Slovenci.

Sicer pa je bila prireditev na Brdu res pravi praznik za vse, ki so se je udeležili; med njimi je bil tudi domači župnik Safran. Izrazili so svoje zadovoljstvo in svojo hvaležnost — prav ta pa bi morala biti obveza, da bi naše ljudi v Ziljski dolini večkrat obiskovali in jim nudili slovenske prireditve, da bi jih v bodoče bolj kot doslej vključili v življenje, delo in boj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Loče ob Baškem jezeru

Zadnje nedeljo so gostovali v Ločah igralci SPD „Rož“ iz Št. Jakoba v Rožu s komedijo Ludvika Holberka „Jeppe s hriba“.

Zbrano občinstvo v polni dvorani Kulturnega doma je uvodoma pozdravil predsednik domačega društva. Kot prvi so se nato predstavili tamburaši iz Hodiš, ki so pod vodstvom Dorice Sabotnik zaigrali nekaj lepih melodij. Res pošleno pa so se gledalci potem nasmejali med nastopom šentjakobskih igralcev, med katerimi je zlasti nosilec naslovne vloge povsem navdušil.

Naj bo tudi tem potom izrečena prisrčna zahvala igralcem iz Št. Jakoba in tamburašem iz Hodiš, ki so nam posredovali večer obilnega pustnega veselja in smeha.

S. Koroški kulturni dnevi

so bili otvorjeni včeraj s predavanjem Meloda Mikuža „Temeljne prvine fašizma kot zgodovinskega pojava“. Za danes in jutri pa je še naslednji

S P O R E D

● PETEK, 18. FEBRUAR

9.00 Wolfgang Neugebauer: Der österreichische Widerstand 1938—1945

10.00 Karel Šiškovič: Fašizem v Italiji

11.00 Karel Prušnik-Gašper: Protifašistični boj koroških Slovencev

14.30 Teodor Domej-Vladimir Klemenčič-Franc Wutti: Popis posebne vrste v luči popisovanja občevalnega jezika pri dosedanjih popisih

15.30 Teodor Domej-Avguštin Malle: Slovensko izobraženstvo na Koroškem in protislovensko delovanje

20.00 Filmska predstava: Der gewöhnliche Faschismus

● SOBOTA, 19. FEBRUAR

9.00 Raziskovalni kolektiv (Celovec, Dunaj, Gradec, Salzburg: vodja Erik Prunč): Informacija ali propaganda! (Ideološka ozadja časopisnih besedil in publikacij o koroških Slovincih)

14.00 Filmska diskusija na temo „Je fašizem mrtev!“

Na podiju sodelujejo: Robert Buchacher — Profil Dunaj, Hanns Haas — univerza Salzburg, Willibald Holzer — univerza Celovec, Karel Šiškovič — Slovenski raziskovalni inštitut Trst, Reginald Vospornik — Celovec
Vodja diskusije — Janko Zerzer

V okviru 8. Koroških kulturni dni je odprta razstava „Avstrijsko odpornišvo“.

Za pripravljalni odbor

dr. Janko Zerzer l. r.

dr. Avguštin Malle l. r.

MLADINA POZORI!

Vsi na

OBČNI ZBOR SLOVENSKE MLADINE

v nedeljo 20. februarja 1977 ob 9.30 uri dopoldne v Delavski zbornici, dvorana I v Celovcu.

Skupno in enotno nastopanje slovenske mladine v boju za narodne pravice je nujno potrebno.

Za udeležence iz Podjune vozil avtobus ob 7.50 uri iz Doble vasi (Sienčnik) preko Zelenke Kaple (ob 8.20 uri pri zadruhi) v Celovec.

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu Ebentaler StraÙe 14

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

- Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1977-78 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 14. do 28. 2. 1977, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
- Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1976-77 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
- Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1977. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.
- Konec maja 1977 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
- Poznejše prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
- Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu, Ebentaler StraÙe 14, 9020 Celovec.

RAVNATELJ:

dr. Pavle Zablatnik l. r.

„Vdova Rošlinka“ na Radišah

Vsa zadnja leta so igralci Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“ podali v pustnem času nekaj zabavnega za domače in tuje obiskovalce, ki jih tako radi pridejo gledat. Zato tudi letos ni moglo biti drugače, čeprav je treba poudariti, da pod dosti težjimi pogoji kot prej. Zaradi adaptacije društvenih prostorov radiški prosvetlasi namreč trenutno nimajo kam drugam kot v gostilno pri Taverju, ki jim je dala radevolje prostora na razpolago. Toda pripravili je bilo treba zasilen oder, vendar se je tudi to uredilo in je bil oder prav strokovnjaško izdelan, kakor nalašč za Taverjevo dvorano.

Naslov komedije v treh dejanjih, ki so jo Radišani uprizorili v nedeljo zvečer pred zelo številnim občinstvom, nam pove, da je v njej govora o veseli vdovi Rošlinki, ki se ji je kmalu po moževi smrti spet zahotelo moške opore. Nerodnost je bila le v tem, da se je ljubezni lačna in moža željna vdova zagledala prav v ljubljenco svoje hčerke Manice.

Kdo je igral vdovo Rošlinko? Kdor pozna radiške igralce, bo hitro uganil, da je to mogla biti le Leni Lampichler; kdo drugi bi pač mogel podati to vlogo bolj dovršeno in naravno? Manico in njene dragega Janeza je igral radiški „odrski parček“ — namreč zala Zali Lampichler ter Nužej Wieser. Tončka — mlada Leni Lampichler — si je s svojim hudomušnim hihitanjem in sproščenim igranjem zelo hitro pridobila simpatijo publike, pokazala pa je tudi veliko mero igralske sposobnosti. Tomi Rogavnig, ki je igral romarja-spletkarja Balantača, se je v svoji vlogi razvil kot še nikoli poprej; bil je tisti, ki je iz komedije napravil res komedijo. Lep delež pri tem sta imela tudi Tomi Lampichler in Lambert Hribnik, ki sta igrala stara, zapita in čudaška kmeta Tomažina in Blažona, z njima pa tudi Šimej

Ogrs ter Hanzej Wieser v vlogah kmetov Jernejca in Gašparja. Na deskah domačega odra pa se je izkazal tudi nov talent — Blažej Mikl, ki je igral navihanega pastirja Tinčeta.

Šiman Wrulich je kot režiser s svojimi igralci spet enkrat pokazal, da se da s sicer skromnimi sredstvi, ampak z veliko mero požrtvovalnosti in dobre volje mnogo lepega ustvariti. Zato je tudi povsem razumljivo, da so radiške igralce že takoj ob predstavi doma povabili še v druge kraje. Tako jih bodo ob koncu tedna lahko občudovali Plajberžani in Sentiljčani.

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku vabi na komedijo

„VDOVA ROŠLINKA“

v soboto 19. februarja 1977 ob 19.30 uri pri Foltu v Slovenjem Plajberku.

Gostuje: Igralska skupina Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“ z Radiš. Ljubitelji odrske umetnosti prisrčno vabljeni!

O d b o r

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na komedijo

„KLOBČIČ“

na pustno nedeljo 20. februarja 1977 ob 20. uri v dvorani pri Schwarzlu v Pliberku. Gostovala bo igralska skupina SPD „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni.

Ljubitelji odrske umetnosti in prisrčnega smeha lepo vabljeni!

O d b o r

Objava

Po odloku Zveznega ministrstva za pouk in prosveto je čas za vpisovanje v

1-letno gospodinjstvo šola in v
3-letno strokovno šolo za ženske poklice

DO 28. FEBRUARJA 1977

Sprejete morejo biti učenke, ki so uspešno končale 8. šolsko stopnjo in ki vsaj v govoru delno obvladajo slovenski jezik.

Prijavi za sprejem je treba priložiti spričevalo 1. semestra, rojstni list in domovnico.

Učenke, ki stanujejo v internatu, dobijo ob danih pogojih državno podporo.

Prijave so možne osebno v šolski pisarni ali pa pismeno na naslov: Strokovna šola za ženske poklice šolskih sester, Št. Peter 25, 9184 Št. Jakob v Rožu.

Vodstvo šole

„Hodiški ples“ je tudi letos navdušil

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah je tudi letos priredilo „Hodiški ples“. Kakor lani, tako je prireditelj tudi letos vzbudila izredno veliko zanimanje ter je na najboljši poti, da postane prava hodiška tradicija.

To željo je izrazil tudi predstavnik domačega društva Folta Pavlič, ko je v soboto 5. februarja pri Čimžarju v Dvorcu pozdravljal udeležence letošnje plesne prireditve. In teh udeležencev je bilo toliko, da so veliko dvorano povsem napolnili, mnogi pa so morali celo domov, ker enostavno niso več dobili prostora.

Za uvod so zaigrali mladi tamburaši domačega društva. Vodi jih Dorica Sabotnik, ki ji gre vsa pohvala in zahvala za trud, ki ga vloga pri vežbanju razveseljivo mladega naraščaja. Tako od naše tamburaške skupine lahko pričakujemo, da nas bo še večkrat razveselila s svojim nastopom.

Glavni „akter“ večera pa je bila seveda godba — bila je to znana skupina „Dobri naanci“ iz Ljubljane, ki je tudi na naši prireditvi pokazala svoje znanje. Ob njenih poskočnih melodijah se je razvilo izredno veselo in prisrčno razpoloženje. Mladi in starejši so se pridno vrteli v plesnem ritmu, vmes pa je bilo dovolj časa in priložnosti tudi za pomenke. Marsikaj smo si imeli povedati, saj smo se zbrali od blizu in daleč — iz domačih vasi, iz Škofič, iz Št. Ilja in celo Št. Jakoba ter še iz drugih krajev, tako da je bil ta večer na Hodiškem plesu zaslovan lep del naše ožje domovine. In društvo je poskrbelo tudi še za razna presenečenja s srečlovom, kjer se je marsikdo veselil lepega dobička. Naj bo v tej zvezi povedano, da se je pri izboranju dobičkov posebno odlikoval Joško Čimžar, ki se je s svoje najboljši strani pokazal tudi kot gospodar-gostilničar.

Hodiškemu prosvetnemu društvu in vsem tistim, ki so se posebej potrudili pri organizaciji letošnjega plesa, je najlepše priznanje za njihov trud res edinstveni uspeh prireditve. Ta uspeh pa je hkrati tudi najboljši jamstvo za bodočnost — da bo Hodiški ples postal res tradicija.

Pesniška sporočila Srečka Kosovela

Ce bi ugotavljali, katero besedo je Srečko Kosovel v svojih poezijah največkrat rabil, bi bili morda presenečeni, ko bi spoznali, da ni to beseda bori, ali Kras ali kamen, ampak človek, človečanstvo, ljudje.

Tudi ne zažari v njegovi liriki največkrat zelena ali siva barva, kar bi se pač najbolje skladalo z našo tradicionalno predstavo o melanholičnem, samotnem pevcu s Krasa; vsaj enakovredni razpoloženski izrazili sta Kosovelu tudi zlata in rdeča barva.

In če bi raziskovali čustvena stanja v njegovih pesmih, bi videli, da ne prevladujejo razpoložena otožnosti, strahu in nemočne predanosti, ampak da so jim ravnotežen člen mladostna zagnanost, življenjska zaupljivost, strastna bojevitost, eksplozivnost.

Sele ta dvojnost, mestoma celo krčevita razklanost pa nam razgrinja ves človeški in umetniški razpon Srečka Kosovela: če bi spremljali samo razčustvovani, s predsmrtnimi slutnjami pretkani kraški svet njegove poezije, bi se pomen pesnika skrčil na iskrenega, spontanega zapisovalca intimnih procesov v človeški notranjosti; zaradi pomanjkanja širšega družbenega zaledja bi po taki enostranski interpretaciji njegove besede dajale vtis, da gre le za posebno, individualno pesniško dramo. In če bi spet od njegovega dela sprejemali samo družbeno angažirano plast, iskribo bojevitost, velikopolozno vizionarstvo, bi njegove pesmi zadobile prizvok prigodnosti, postale bi patetične, hotenjske.

Poezija Srečka Kosovela pa se zato tako srečno uresničuje v času in prostoru, ker je večdimenzionalna, mnogopomenska: njegova intima doživljaja so spletena iz njegove družbene dojemljivosti in angažiranosti; obratno pa je njegova družbena pesem vsa pretkana z osebnim doživljanjem, življenjskimi izkušnjami in hrepenenji. Njegove impresije s Krasa, največkrat tako žalostne, n. pr. niso samo odzven pesnikovega notranjega razpoložanja. Za razbodelo kraško pokrajino se krije tudi pesnikova nacionalna bolečina, saj so po njegovi pokrajini takrat divjali in strahovali italijanski nacionalisti in fašisti. Pesnikov strah pred smrtjo korenini tako tudi v milijonski klavnici prve svetovne vojne, ki je imela v času Kosovelovega otroštva svoje najstrašnejše prizorišče prav na Primorskem — in ne samo v od boleznj ogroženem organizmu pesnika. Njegovo samotarko zatekanje

v naravo ne odseva le osebne malodušnosti, je predvsem odklanjanje izpraznjene civilizacije, stehnziranega sveta, alienacije. Njegovo pristajanje na smrt n. pr. v Ekstazi smrti tudi ni znak osebnega poraza, ampak je po izrecni pesnikovi izjavi odraz njegovega prepričanja, da mora stari svet z vsemi zlatimi mozaiki in stolpovi umreti, propasti, ker so razredna in nacionalna nasprotja preostrta, ker je družbeni red tako gnil, da druge rešitve ni, če naj pride novi človek, nova družba, novi svet do veljave. Sam Kosovel je tako zapisal: „Človek, to je osrednja ideja sodobne in prihod-

in imperializmi, vsa nasilja, kjer bodo lahko vsi svobodno uresničevali svojo zgodovinsko bit, svoje duhovne energije, kjer bo človek zaživel v pomirjujočem odnosu z naravo — a tudi s kozmosom, z neskončnim prostanstvom okrog sebe — in v sebi. Pesnik nas poziva, naj se srlnemo in vključimo v ta boj človeštva za humani svet: „Odprite okna! Nevihtni zrak prihaja v sobo, novo vzdušje nastaja, polno ozona, polno krepkega zdravja!“

„Ne bodimo mehanični, ampak bodimo električni,“ nas kliče Kosovel k revolucionarnemu uresničevanju novega sveta: ne mehanično sprejemati, proizvajati, s pasivnostjo ohranjati staro, ampak električni, osveščeni od lastnih duhovnih energij ustvarjati in živeti za smiselno, vredno projekcijo prihodnosti.

Te zahteve po novem človeku sredi prenovljenega sveta dvaindvajsetletni pesnik sicer ni utemeljeval s trdnim zgrajenim ideološkim sistemom; črpal jo je iz svoje volje po življenju in po upiranju smrti. Predvsem pa je Kosovel to svojo zahtevo po prenovitvi črpal iz podzavestne zgodovinske podstatii v sebi, iz nezavednega tkiva ti-sočletnih človeških izkušenj, iz katerega smo vsi skiani in ki nezmotljivo razbira človeško dobro od zla: resnico od nesmisla, lepoto živenga od puhlosti mračnjastva. To tkivo, na katero je vrisana naša predstava in hotenje bodočnosti, prav to navsezadnje določa našo narodnostno fiziognomijo, nas družbeno osmišlja in angažira ter nas vključuje v veliki splet človeškega dogajanja.

Srečko Kosovel je s pretanjeno občutljivostjo zajel vso to vsebino, to človeško dediščino v svojo umetniško besedo, in prav zaradi teh skaldov humanega, ki jih je znal prežarčiti z lastnim obupom in upom, učinkujejo njegove pesmi z magično močjo na nas; zato se njegova lirika ni odpirala samo pesnikovim sodobnikom, ampak je bila trdno izročilo in vodilo tudi v našem narodnoosvobodilnem boju, kjer sta njegova ime nosila partizanska brigada in partizanski pevski zbor.

Pesnikove besede ne odzvanjajo zato danes, 50 let po njegovi smrti, samo na Slovenskem, kjer so postale ena od najplodnejših osnov razvoja naše lirike, ampak odmevajo s presenečljivo močjo tudi v drugih jezikih povsod po svetu.

Ker je človeško bistvo včeraj kot danes, tu ali drugod, vedno isto, vedno za isto vizijo zavzeto in zagledano: na prostrani, zeleni pokrajini sveta, morda med bori in kamnitimi ogradam, ki jih ožarja zlata zarja upanja, moči in razuma, stopa med ljudmi človek — rdeč kot kri in ogenj, kot življenje... kot je to doživljal in ustvarjal Srečko Kosovel.

Ta vera je zlahka prvina, iz katere je vsaka resnična umetniška stvaritev, Prešernova, Cankarjeva, ali Kosovelova; vsaka resnična kultura. In to je vera, ki nas tudi danes v vseh stiskah in nasilju zavezuje zvestobi do lastne identitete in boju, ki je izraz volje do življenja.

Na letošnji proslavi SPZ ob slovenskem kulturnem prazniku je bilo ustrezno mesto oddmerjeno tudi pesniku Srečku Kosovelu, katerega petdesetletnico smrti smo obhajali pred meseci. O njegovih pesniških sporočilih in uresničitvah je spregovoril mladi kulturni delavec in pesnik Marko Kravos iz Trsta. Njegova izvajanja objavljamo v celoti.

nje umetnosti (...) ker prihaja novi človek, človek boja in energije, ki se bori za človečanstvo in stoji na strani vseh tistih, ki se borijo zanj.“

Tako se nam ob pesniku otožnosti in smrti, kakršnega smo bili do sedaj vajeni, izrisuje nova podoba pesnika: pesnika življenja in družbenega vretja, upora, pesnika vere v smisel, v zgodovino in napredek. To svojo intimo odločitev in vero Kosovel tako-le beleži: „Človek mora preko mostu nihilizma na pozitivno stran. Dva fakta sta v življenju: življenje in smrt. Več jih ni. (...) Jaz čutim v sebi veliko silo, ravno vsled tega, ker mi smrt ne more ničesar odvzeti. ABSOLUTNO NICESAR. Tudi mojih ciljev ne more odstaviti. Če jih ne oznanjam jaz, jih bo kdo drugi. V kozmosu ne propade nič. Najmanj ideje. Če jih je življenje rodilo, jih je rodilo za življenje, ne pa za smrt.“

Osebna stiska Srečka Kosovela se je izmirila in zaživela v kozmičnih dimenzijah človeštva, v njegovih družbenih tokovih, presnavljanjih in bojih. In kakor je njegova poezija še danes po svojem oblikovalnem postopku avantgardna in revolucionarna, je tudi njegovo sporočilo prav tako avantgardno in revolucionarno: govori in kliče nas v človeški prostor, kjer bodo pod okriljem pravice in dela zamrli razredni konflikti, nacionalizmi

IVAN CANKAR

6

HIŠA MARIJE POMOČNICE

Kletka je bila na mizi, Lojzka je odprla vratica, toda kanarček je kričal, cvilil pretresljivo, kakor da bi prosil milosti.

„No, pusti ga! Pa naj bo babica!“ se je vdala Pavla.

„Ni ga treba dražiti, zbolel bo!“

Sestra Cecilija je obesila kletko na zid ob okno prav poleg Malčine postelje, tako da je škropilo Malči na posteljo in v obraz, kadar se je kanarček umival.

„Ej, ti, Hanzek, zakaj me škropiš?“ se je smejala Malči in nevoščljivo so ji bile, da je škropil nanjo in da se je pogovarjala z njim.

Hanzek je študiral; gledal je z živimi črnimi očmi po sobi, kakor da bi opazoval ter se čudil. In kolikor bolj je opazoval, tem manj ga je bilo strah. Če se je približala roka, Rezike ali Malči drobna roka, se je najprej umaknil ter gledal napeto. Nato je polagoma iztegal vrat, odpiral kljun in oči so zadobile nekako sovražno svetlobo. Zmerom bolj se je iztegal vrat, perje na vratu in na glavi se je šopirilo, ježilo, perotnice so zamahovale, najprej nalahko, potem zmerom bolj hitro in srditohreščee glas je prišel iz tankega grla, kakor da bi brusil britev ob pili.

„Zakaj pa se jeziš, Hanzek?“ se je hudovala Malči. „Saj vidiš, da ti dajem vode! Kaj ne maraš vode?“

Hanzek se je malo ozrl, malo je pobrcal z nogo; videl je, da so mu res prinesli vode in polagoma se je umiril; samo časih je še malo poškilil, nezaupen je bil; ni se bil še privadil vseh peterih prstov in razjezilo ga je posebno, če se je zganil debeli palec, ki ni sodil k ostalim štirim. Ko se je potolažil, je poniknil glavo globoko v vodo, stresal se je ter škropil na vse strani. Skočil je potem na zgornji klin, bil je kakor nepočesan, ves moker in skuštran; smejali so se mu; on

pa se je le stresal ter se ni ozrl nikamor.

„Ali te ni sram, Hanzek?“ mu je zaklicala Malči. Poškilil je malo, nato pa se je sklonil, vtaknil je v kljun dolgi tenki krepelj ter si je čistil nogo in kljun, oboje hkrati, in nič ga ni bilo sram.

Polagoma je spoznaval, bistril se mu je razum. Uvidel je, da ni veliko nevarnosti na svetu. Kadar so mu odprle vratica, je poskočil najprvo na prag ter se je oziral naokoli. Nič tujega, neznanega se ni prikazalo, nič nenavadnega se ni zgenilo v sobi. Zafrotal je in je srfrotal Malči na glavo, na mehke plave lase. Malči je sklonila glavo, prijetno ji je bilo in smejala se je. Nato je vdignila roko, pomignila je s prsti. Kanarček je skočil na roko in obšla ga je čudovita, nepoznana slast. Iztegnil je vrat, perje se je našopirilo, perotnice so srfrotale in stopical je in plesal z drobnima nogama ter pel s čistim, veselj in hrepenenja polnim glasom.

Gledale so to lepo čudo s strmečimi očmi, ali v Lojzki se je vzbudila zavist.

„Daj ga z roke, Malči, poginil bo!“

Malči se je prestrašila, stresla je z roko in kanarček je odletel. Precej se je umiril, malo se je še stresel, pobrcal s kljunom po perju pod perotnicami in pod vratom, nato pa je zobal mirno, kakor da bi se nič ne bilo zgodilo.

Ali kakor se je privadil sobe, dvomov se ni otresel in tudi strahu ne. Zgenilo se je kdaj, oglasilo se čudno in ves se je preplašil. Temne nevarnosti so prežale iz vseh kotov in lahko bi se pripetilo, da bi poseglo nenadoma nekaj velikega in črnega od tod, od ondod, poseglo ter se približalo bliskoma; vztrepetal je, skočil je na strop svoje nizke kletke, držal se krčevito za mrzle žice ter gledal nizdol. Mirno je bilo, nič se ni prikazalo.

Lotevala se ga je otožnost, porojena iz nerazumljivega hrepenja. In kadar ga je ovladala siloma, mu je privrelo iz prsi, sklonil se je globoko in je plesal na klinu ter pel. Malči je gledala nanj z velikimi očmi. Kaj mu je pri srcu? Gleda kakor človek, samo govori ni more. Zdelo se ji je, da tudi misli kakor človek in da vse sliši in vse razume.

Zletel je časih na polico pred oknom, sprehajal se je od

kota do kota ter potrkaval na steklo. Tam zunaj je bil tudi svet. In časih je priletelo zunaj mimo okna, srfrotalo je in je izginilo. Ves se je prestrašil, zletel je s police; zunaj je bil pač čuden svet, poln neznanih strahot. Mnogokrat so prišle v samo sobo strahote, ki so bile zunaj. Zaprli so ga tedaj v kletko in gledal je plašno in sovražno, kako so hodili sem pa tja, od postelje do postelje in poslušal je njih grde globe glasove. Kadar so odšli, si je upal komaj iz kletke. Morda je še ostalo kaj v tem, v onem kotu, morda je samo čakalo, da bi se takole nedolžno približal in tedaj bi seglo po njem, veliko in črno. Ali on je bil pameten, ni šel koj iz kletke, dasi so mu bila vratca na stežaj odprta. Nato je malo zletel, samo za pedenj po sobi in brž v kletko nazaj, zato da bi poskusil, da bi videl. Toda na posteljah, ob mizi je bilo vse kakor zmerom, nič ni ostalo v sobi od tistega odurnega in groznega življenja, ki je bilo prišumelo tako nenadoma. Smejali so se samo znani obrazi, znani glasovi; spet same majčkene roke, ki ne morejo storiti žalega, same majčkene roke, ki dajejo kruha in vode... In kakor so se vse zaničevaje smejale neokretnemu, velikemu, grdemu življenju, tako se je smejal tudi kanarček. Prav tako vesel je bil, kadar ni bilo tistega življenja v sobi in prav tako je čakal hrepenee, da se poslovi ter odkobali.

Prišlo je časih prav do njegove kletke, skušalo je celo z veliko in grozno roko odpirati vratca; toda ni jih odprlo. Stisnil se je globoko v kot, strmel je z žarečimi, sovražstva in silnega strahu polnimi očmi; odpiral je klin, iztisnil se je iz grla cvilec, obupen glas.

Takrat pa se je vzdignilo na postelji pod njim, prišle so od vseh strani, tenki glasovi, podobni cvilečemu glasu kanarčka, so govorili vevprek.

„Stran! Stran!“

In pustilo je vratica, moralo je stran, kanarček pa se je oddahnil. Vse so čutile, kar je čutil sam. Ni se ga smela doteknuti tuja roka, ubila bi ga. Niti sladkorja mu ni smela poderiti tuja roka. Grofica mu je bila prinesla nekoč sladkega zelenja, lepih kurjih čevč, ali ko je šla — „Bog poplašaj! Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ — so vzele iz kletke njen

Prišel bo veseli pust

Prihaja in trka na vrata, pisan in našemljen, nasmejan in zbadljiv in nagajiv. Skozi krinko mu moli v svet šop trnovih resnic. Trka na vrata in mi se sprašujemo, odkod vendar prihaja.

Poizvedujemo doma in pri znancih. Stara stara navada, nam pravijo. Povsod po svetu se praznuje; ponekod zelo drugače kot pri nas.

Na prelomu časa med zimo in pomladjo. Med snegom in telohom in zvončki.

Naša mama, razlaga Jakec, pravi, da pomeni pust slovo od prestane zime in veselje, da smo dočakali njen konec. Pomeni pozdrav novi rasti, ki čaka pod snežno odejo na klice življenja. Star običaj iz časov, ko še ni bilo avtomobilov in ne elektrike. Iz časov, ko se je moral človek skoro golorok boriti z zimo za vsakdanji kos kruha. Takrat so ljudje častili sonce in pomlad in mater zemljo; neizmerno mater naravo, ki se je prebudila vsako leto znova spočita in mlada v novo rodno leto.

Častili so jo in prosili za naklonjenost. Za dobro, za najboljšo letino.

Skozi ulice prastarih mest širom zemlje in preko televizijskih ekranov stopajo procesije grozljivih spak; kočije in kamioni so polni šaljevih postav, ki se norčujejo iz vsakdanjih napak vsakdanjosti in opozarjajo nanje.

In vsi ljudje se smejejo, radujejo poplesujejo.

Otroci, odrasli...

Kot bi bili tudi oni otroci, pravi naš Matjaž in se na moč čudi. Vsi tile odrasli ljudje se vedejo kot otroci in še bolj so otroški kot mi. Modri in vse tehtnosti vredni možje, resne žene... kot otroci...

Matjaž se čudi in vsi se čudimo z njim. Mojca pa se zamisli in zresni in sprašuje skoro žalostno, če imajo do smeha in veselja pravico samo otroci.

Kajti če je tako... Bomo tudi mi enkrat morali postati resni. Ne bomo se smeli smejati in ne bomo smeli poplesovati, zbijati šal. Zgubili bomo pravico do njih. Če je res tako.

In kdaj bo to... In kako bo to... Žalostno...

Peter, ki mu pravimo kar tisi glavca, ker se spomni včasih že kakšne take, ki sploh ni od muh, se nam pa široko in objestno smeje in se nam reži pod nos.

Ste vi neumni. Kot noč in še bolj. Pozabljivi.

Ste čisto pozabili na poletje in počitnice in naše mame in očke, ki so skakali za žogo in so se kobačali po skalah in špricali po vodi in se smejali in noreli. Kot mi in še bolj kot mi. Kot najbolj smrkavi otroci, če smo odkriti.

Pa na sankah. Kako je naš očka sedel za Lenko in drvel po klančku in naravnost vriskal in kričal od veselja in strahu. Kot najbolj smrkavi otroci.

Pa še velikokrat je tako... velikokrat so prav tako kot mi in še bolj otročji od nas ti naši modri in spoštovanja vredni starši. In veste kaj...

Takrat jih imam najrajši. Le naj se veselijo pustovanja. Kot mi, ki si bomo natakneli masko in bomo poveselejačili po terasi.

Mojca bo spekla kokosove kifeljčke, ki so njena specialiteta. Metkina mama bo ocvrla krofe...

Čprav letos sploh še ni videti, da bo lahko pust premagal zimo. Preveč resno se je vsedla na strehe in zavihala rokave. Zvončki še trdno spe...

Marija Vogelnikova

Maškara

ZAPISKI VESELEGA VRABČKA

Neko popoldne, ko sem po izdalnem kosilu zadovoljno dremal v starem žlebu, je priletel na streho prijatelj Čivko in mi na ves glas zaklical: „Greš z meno? Ogladala si bova pliča, kakršnega še nisi videl. Pravijo mu papiga!“

Seveda sem bil koj za to! Pustolovščine me vedno privlačujejo, zlasti pa sem rad zraven povsod tam, kjer ne manjka zabave in se dobi kaj dobrega za v kljun.

S Čivkom sva hitro odletela vzdolž drevereda in se ustavila pred veliko starinsko hišo. „Tu stanuje teta Amalija,“ je razigrano zaščebetel Čivko. V isti sapi je še dodal, da je teta zelo dobrega srca in izvrstna kuharica.

Zadnja ugotovitev me je še posebno razveselila. Na tihem sem že začel upati, da je teta Amalija prav danes spekla dišečo orehovo potico z rozinami. Že ob sami misli na takšno dobroto sem kar zamižal od ugodja. Prav gotovo bi se predal prijatelju sanjarjenju, če me Čivko ne bi krepko dregnil pod rebra. „Zletiva na balkon!“ mi je pomežiknil. „Tam živi tisto čudo, o katerem sem ti pravil.“

Komaj sva prišla na balkon, odban s starinsko železno ograjo, sem zagledal na stolu ob oknu starejšo ženo, ki je pletla debele nogavice. Poleg nje je bilo stojalo.

Na vrhu stojala pa se je sem in tja nenehno prestopal dokaj nenavaden ptič.

Bil je najmanj pelkrat večji kot jaz, oblečen pa tako slikovito, da sem kar ostrmel. Medtem ko imamo mi vrabci perje neupadljive barve, je bil ta ptič lepši kot mavrica.

Ko naju je čudežni ptič zagledal, je začel na ves glas vpiti. Tudi jaz in Čivko sva se drla, kolikor so nama dala pljuča. Tolikšen hrup je privabil teta Amalijo. Hotela je naju pregnati z dolgim omelom, a je po nerodnosti zadela rob ograje. Na veliko jezo ji je ostal v roki samo zlomljen ročaj.

K sreči sva jo s Čivkom pravočasno pobrisala, ker bi jo sicer pošteno skupila. Jaz sem odrfotal na streho, prijatelj pa kdove kam. Čprav sem ga še tako iskal, ga nikakor nisem mogel več najti. Izginil je, kot bi se vdril v zemljo.

Nekaj časa sem sameval, nato pa sem se sam vrnil na balkon. Okno in vrata sta bila še vedno odprta, papigo pa je, kot izgleda, teta Amalija že prej odnesla v drugo sobo. Kako prijeto sem bil presenečen, ko sem našel na sobnih tleh več raznobarnih papiginih peres.

Zdaj sem se lahko okinčal tudi jaz. Pobral sem najlepša med njimi in si jih ponosno zataknil v glavo, krila in rep. Tako imeniten nisem bil še nikoli!

Ves vesel sem se šel pokazat v sosednjo

Smešnice

Učitelj: „Janezek, razloži mi, kaj je mreža?“
Janezek: „Mreža je veliko lukenj, ki so zvezane z vrstico!“

Matiček vidi prvič v življenju kačo, ki se počasi plazí proti grmovju, in zavpije:
„Glej, mama, tukaj je rep, ki miga brez psa!“

Kaj imaš nad seboj ob jasnem dnevu?“
„Modro nebo in sonce.“
„In kadar dežuje?“
„Dežnik.“

Teta vpraša Marico, česa si želi za rojstni dan.

„Škatlo bonbonov.“
„In kaj še?“
„Še eno škatlo bonbonov!“
„Toliko bonbonov vendar ne spraviš v svoji želodček!“
„Potem si želim še en želodček.“

Janezek opozori Mihca: „Tvoj dežnik ima luknje!“

Mihce: „To je čisto v redu. Kako pa naj sicer vem, da je nehalo deževati?“

zeleni dar ter so ga razmetale po sobi.

„Naj je sama, lakota lakomna!“ se je razjezila Lojzka, sama ni vedela zakaj. Ali kanarček bi bil jedel, toliko je bil pač neumen. Malo bi se šopiril, malo bi revskal, dokler bi bila tuja roka blizu, potem pa bi se potolažil ter bi okušal drobne zelene tističe. Malči je to vedela in očitala mu je v srcu, da je tako umazan in požrešen. Ona je pač lizala tuje bonbone, toda kanarček ne bi smel.

Veliko grozo je občutil kanarček, kadar je prišel Rezikin oče. To je bilo dvoje silnih, težkih, črnih rok, dvojce lopat, ki sta bili ustvarjeni pač za samo ubijanje, za mračna hudo delstva. In vse je bilo temno, strašno — vsa črna postava, dolgi brki v obrazu, globoki in raskavi glas. Dokler je bila v sobi ta strahota, ni pozobal kanarček niti zrna. Rezika ni pustila, da bi stopil oče h kletki. Ali vendar ji je bilo malo sitno in prigovarjala je kanarčku.

„Zakaj pa se bojiš, Hanzek neumni? Saj je oče tako majhen, nič ti ne stori hudega!“

Kanarček pa je le gledal. Majhen! Malo bi samo pomignil s tisto črno lopato, malo stisnil! — In gledal je napeto in srepo, kako se je pomikalo po sobi, odvalilo se naposled, zaprlo duri.

„Bog poplašaj! Hvaljen bodi Jezus Kristus!“
Življenje je bilo zunaj, smeh je bil v sobi, bele postelje so se svetile...

Slutil je kanarček nekaj temnega, zato je bil časih otožen. Vse gorje pride od zunaj, ali kdaj pride in v kakšni podobni, ni znano nikomur. Skrivajo se tam zunaj strašna čuda, lahko se odpro duri nenadoma in prikaže se... Silne črne roke segajo po posteljah, segajo v kletko; niti glasu od nikoder; oči buljijo v mrzli grozi, ne morejo prositi...

„Ne boj se, Hanzek!“ ga je tolažila Malči, kadar se je skrival, kadar je nenadoma zastokal od velike bojazni. „Nič se ne boj, saj sem jaz pri tebi!“ Poletel ji je na glavo, igral se je z mehkiimi svetlimi lasmi in če je iztrgal las, ga je poneselel nemudoma v kletko. Napotil se je časih po sobi, od postelje do postelje je hodil, zabaval se je prijeto, jezil se malo, zapel za kratek čas, pozobal drobtino kruha, naposled

je našel belo nitko, ali je izrval iz blazine mehko perče ter se je vrnil v kletko. Položil je nitko, perče v kot, pomislil je malo, toda ni se mogel domisliti. Poskočil je na najvišji klin, mencial nitko pod nogama ter zapel dolgo in lepo pesem.

Gledale so nanj z zadovoljnim in ljubeznipolnim pogledom, sami materinski obrazi.

„To je naš kanarček, takega ni nikjer in ga nikoli ni bilo!“

Na duri pa je trkalo življenje, ki je živelo zunaj v svoji strahoti.

Bila je žalostna nedelja, mrzel in meglen dan je bil zunaj, prišlo je malo ljudi in dolgočasni so bili še bolj nego drugače. Malči se je ozrla malomarno; prišla je mati in je malo posedela in je šla. Nekaj neizmerno težkega in otožnega je bilo v sobi, kakor megleno nebo tam zunaj, kakor vse življenje tam zunaj. Ni bilo še potrkalo in že je bil v sobi njegov bolni dih. Katica je čakala, nemirne so bile njene oči, matere ni bilo. In tedaj so se odprle duri na stežaj in prišlo je hrupoma.

Prikazal se je med durmi velik, širokopleč človek. Oblečen je bil slabo, ves je bil umazan in raztrgan. Mraz je bilo pač zunaj, ali imel je tenko črno suknjo s škrici, posvaljkano in obnošeno. Sive karirane hlače so bile spodaj čisto razcefrane in tudi čevlji so bili razhogeni, zevali so, da so se kazale mokre nogavice. Obraz je bil zabuhel, poraščen, sivobled, oči so gledale motno in so bile vse rdeče.

Postal je med durmi in se je ozrl po sobi.

„Kje je Katica?“

Ni je videl, bila je poleg njega, na prvi postelji.

In Katica je vsa vztrepotala, vzdignila je malo roko, kakor da bi se hotela braniti, ali prišla je z bolno roko komaj do obraza.

„No, glej, Katica, danes sem prišel jaz! Da te vidim! Kaj gledaš, ali ti ni prav?“

Katica je gledala, kakor da bi jo hotel oče udariti s pestjo in zmerom že je držala roko pred obrazom. Sestra Cecilija je bila prišla, stala je zraven duri, obraz rdeč od nemira; gledala sta oba enako, boječe in radovedno, sestra Cecilija in kanarček.

„Ze dobro vidim, Katica, že vidim čisto dobro! Kakšne reči pa ti je pravila? Zato sem prišel, da bi malo pogledal. Kaj res misliš, da sem tak pijanec? Da vse požrem, zapijem na žganju? Da ji še solda ne dam, da tepem otroke? Da so lačni? Da so goli? — Laž, Katica, laž! Sem vedel dobro, da ti vse to pripoveduje in da ti vse to verjameš, ti otrok neumni! Zadosti denarja ji dam, ampak ona —“

Govoril je zelo na glas, hitro in jezno; držal je Katico za roko, da jo je bolelo. Sestra Cecilija je videla Katicino obraz, zasmilila se ji je in čudno strah jo je bilo. Okrenil se je nenadoma k nji.

„No, sestra milostiva, ne glejte me tako, nisem prišel krast!“

In hotel se je nasmehnuti.

„Oprostite, jaz nisem, kakor si morda mislite, človek brez manir, pijanec in tako. Oprostite, jaz znam francoski. Comment vous portez-vous? — Nič? ... Katica, no, še zmerom se me nisi privadila...“

Ustnice so se smehljale prijazno, ali v očeh njegovih se je bliskalo od tibe jeze.

„Na, Katica, prinesel sem ti nekaj. Ali ti ona kaj prinese, kadar pride? ... Na, in jej, dobro je!“

Prinesel je piškotov in piškoti so dišali po žganju. Katici se je zagabilo, ko jih je ugledala, ali tresla se je od bojazni in jedla je.

Nato je pogledal po sobi. Drobní, prestrašeni obrazi so strmeli vanj, glasu ni bilo od nikodar. In zasmejal se je široko.

„Kaj se me bojite, otroci? Kaj sem takšen? Čakaj, ti, čakaj!“

Obrnil se je k Lojzki. Lojzka je gledala predrzno, ali držala se je stola krčevito z obema rokama.

„Ej, otroci, jaz nisem takšen! Ko bi bil vedel, bi vam bil vsem kaj prinesel. Vsem! Bonbonov, jabolk, pomaranč! Kadar pridem vdrugeč, vam prinesem vsem!“

Smejal se je, ali jeza se je razlila iz srca v oči, na čelo, na ves obraz; ustnice so se odpirale, kakor da bi se smejale, toda kazale so samo ostre hudobne zobe.

(Dalje v prihodnji številki)

Pustna šema

Hopla hop in hopla hop, pust zaplesal je v poskok, sem korak in tja korak pa naprej in spet nazaj po vseh cestah sem in tja pustna šema nam bezlja.

Pa ugibajo ljudje: „Kdo, le kdo naj bil bi to, ki načemljen je tako, da ga nihče ne pozna! Ali je sploh tu doma!“

Male maškare za njim se podijo skozi vas. Čisto tuj njegov je glas, ki se hrupno jim hohoče; ni spoznati ga mogoče in otroci pravijo: „Ne, ta ni doma pri nas.“

Ko pa se večer stori in otroci so doma, kjer na mizi se smehlja dobrih krofov polna skleda, tiho skozi vas koraka nepoznana pustna šema in izgine v svoji koči: vedno resen — sosed Jaka.

ulico. Pričakoval sem splošno občudovanje, pa sem kaj slabo naletel. Komaj sem prišel nekaj hiš daleč, so me že opazili tamkajšnji pliči. Zagnali so vik in krik, da sem maškara, se zapadili vame in me začeli neusmiljeno kavsaťi.

Junaško sem se jih otepal, vendar ne preveč uspešno, saj sem zašel med pocestne pobaline, ki jim je bilo pretepanje vsakdanja zabava. Med objestnim vreščanjem mi niso populili samo vsega papiginega perja, marveč tudi precej mojega. Nazadnje sem jim le nekako ušel. Bil pa sem tako grdo oskuben, da sem se samega sebe ustrašil.

Domov sem se vrnil šele ob luninem svitu. Dva tedna se sploh nisem pokazal iz žleba. Bilo me je sram. Zdaj je že bolj. Včera sem gledal v cestni luži. Povsod tam, kjer ni bilo prej čisto nič, mi že poganja nežen puh.

Kitajska - dežela spektaklov

Skozi gost dež in skozi prav tako gosto množico pod širokimi dežniki se je avtobus komolčil pod gostim drevoredom nizkih košatih dreves. Pred gledališčem v Nankingu je stala neznanska množica; z vodnikovo pomočjo smo se komaj prebili do vohda in potem do sedežev. Ne prevelika dvorana se je naglo polnila. Modre obleke — uniforme, tu in tam pa tudi kaka malce bolj pisana bluza ali rdeča ruta. Množica je šumela, se smejala in kdaj pa kdaj že nestrpno zaploskala. Neučakana in vesela, da se je prebila do vstopnic in do prostora pred odrom.

Še pred predstavo nam je kitajski vodnik „zagrozil“ da bo predstava dolga in da bomo, če bomo hoteli oziroma če ne bomo vzdržali, lahko odšli še pred koncem. „Vem samo to, kdaj se bo predstava začela, nikakor pa ni mogoče predvideti, kdaj se bo končala,“ je dejal.

ARIJE O ŠTUDENTIH

Prireditve z naslovom „Pesem in ples“ je naštudirala in izvedla polklicna umetniška skupina. Začeli so z baletno točko. „Težka leta“. Plesalci v uniformah, zagnana glasba, prelita iz preizkušenih koračnic. Rdeče zastave, puške... Balet, ki simbolizira zgodovinski dolgi pohod.

Potem točka „Srečni žarek“. Vse je več kakor nazorno: v gorski vasi se ni elektrike. Petrolejka gori, balet je zadržan, toni skoraj počivajo. Potem pa ho-ruk! Nekdo prinese žarnico, jo zavrti v zid, odnese petrolejke in oder zažari v jarki svetlobi. Povođenj zvonkih tonov iz neznanih glasbil, živo prepletanje teles in zastav.

Potem še baletna skica z naslovom „Rdeča zastava“. Prava akrobatika; elegantno in poslušno vihrajoča rdeča, prava kitajska svila, puške in baletni čevlji.

Potem nastopi malce debelušna, a odlična operna pevka, ki se je ta večer skoraj izpela, tolikokrat so jo z burnim aplavzom klicali nazaj na oder; cepetali so, če jih ni takoj ubogala. Ploskali so tudi, ker so očitno uživali v hrupu, ki ga naredi nekaj tisoč rok.

Pevka v elegantno ukrojeni modri uniformi je pela nekaj, kar je bilo zelo podobno našim arijam. Pela je o enakopravnosti narodov v Ljudski republiki Kitajski, o študiju na univerzi, o študentskem življenju in o obveznosti, da se študentje po diplomirani vrnejo na podeželje in v odročne kraje domovine. Prekinjali so jo z aplavzi in ji mahali z rokami iz prvih vrst. Ona pa se je priklanjala, se smehljala, odzdravljala z obema rokama in — lovila sapo.

Potem so v skoraj dolgem nizu nastopili glasbeniki. Ubrani in kristalno čisti slapovi zvokov iz harf, piščali, bobnov in harmonik.

BESEDNI NAMIZNI TENIS

Potem sta prišla na oder dva blesteča možaka, nekakšna Pat in Patašon, pogovarjala sta se ognjevito in si podajala stavke bliskovito kakor žogico pri namiznem tenisu. Vodnik je šepnil v uho, da se njuno igranje imenuje „živali in vremenslovje“, besedilo je iz stare kitajske literature, a prirejeno z ostrino, ki napada vse birokrate, ki so bili kritike v tistem trenutku deležni in potrebni. Točka je bila dolga, a kljub temu zelo zanimiva za Kitajce. Množica se je smejala, ploskala, topotala in mahala; vendar disciplinirano.

Nato spet balet, malce daljši in postavljen v okolje severne pokrajine, v tisti del Mongolije, ki pripada Ljudski republiki Kitajski in kjer se že desetletja „stikata“ dva interesa: težnja vedno novih prišlekov iz prenaseljenega kitajskega jedra po dobri zemlji in „žalost“ starih naseljenčev, Mongolov, ki so zemljo uporabljali le — za pašo. Otroci z rdečimi rutkami pomagajo mongolskim kmetom pri molži, pri zbiranju zelišč in pri vseh drugih delih. Potem nastopi zli duh, ki je proti naseljenecem in proti oranju brezmejnih step. Nastopijo ogorčeni otroci pa milica in vojaki in na koncu koncev zli duh dokaj ubogljivo klone in hrumeči toni

odlično stilizirane mongolske narodne glasbe zahrumijo ter se zlijejo z aplavzom v mogočen stakato.

Pa spet operna pevka, pa cimbele in piščali pa tista dva možaka, ki ju je množica najbolj navdušeno zahtevala. Spogledali smo se, vodnik je ujel naše poglede, vrgel je še oko na uro in nam pomignil: „Dovolj je bilo!“ Odšli smo ven, naše prazne seže pa so naglo zasedli gledalci iz zadnjih vrst.

FOLKLORA IN PLOŠČE

Menda je tako imenovani revolucionarni balet danes najbolj razširjena vrst kitajskih predstav za široke množice. Ta balet se je otesel domala vseh prvin starega, klasičnega kitajskega baleta in se v povojnih letih evropeiziral, predvsem pod ruskim vplivom. Tradicionalnemu baletu so le dodali elemente iz bogate folklorne številnih kitajskih pokrajin ter ne malo paradnega koraka, seveda ob sodelovanju zelo ubranih in stoglavih orkestrrov, ki gojijo novo glasbo; ta pa zveni še vedno staro kitajsko zaradi nenadomestljivih kitajskih glasbil.

Glasbo je na Kitajskem slišati domala povsod: v hotelih in parkih, v trgovinah in v vlaku. Kakšna je? „Veliko mešano,“ bi dejal. Zveni zaneseno, ker se drži ritma koračnic; hkrati zveni tudi pisano, ker črpa iz folklorne.

V veletrgovinah, kjer prodajajo gramofonske plošče, je povsod silna

Balet s puško in praporom

gneča. Tu nas teže kakor pri drugem blagu spustijo naprej. Zelim plošče z narodnimi pesmimi. Kolikor hočeš jih je. Na plošči „Nove pastirske pesmi“ berem naslove: Ljudstvo Ženpiena ljubi predsednika Ma, Pesem posvečena ljudski armadi, rdeča garda iz stepe je videla predsednika Maa, Nova pastirska pesem, ali pa Jutro v gorovju Tienšan ter Pomlad in gorah Miaoling. In tako po vrsti... Kitajski vodnik takoj razume, da sem v dvomih pri naslovih, ki so nekam zelo sodobni. Pove mi:

„Melodije so stare narodne. Čista folklor! Le besedila so nova, revolucionarna, v skladu s časom in revolucijo. Naj vas to ne moti, saj jih ne razumete. Melodije pa so lepe, zares lepe.“

Imel je prav.

Kakor je na Kitajskem vse množično, tako so tudi vse predstave zelo množične. Mlajša množica je vedno na odru, večja pa v avditoriju, v dvoranah ali na prostem.

Ko smo že odhajali, smo videli, kako pripravljajo kilometre in kilometre v daljavo in širjavo zabavišče okrog nekdanjega Nebeškega templja. Tisoči delavcev so postavljali mlaje in ograde, kioske in odre ogromnega Luna parka. Medtem pa so na bližnjem stadionu vadili številni orkestri. Postavljali so šotore za šanghajski cirkus in akrobati, prav taki, kakršni so ovekovčeni na znamkah, so vadili na širokem, tisoč let starem stop-

nišču, kjer so nekoč darovali božanstvom ob dobri žetvi.

Množični spektakli so na Kitajskem silno priljubljeni. Samo v osem milijonskem Šanghaju imajo kakih 70 poklicnih (in kdove koliko amaterskih) skupin, ki lahko pred občinstvom kadarkoli nastopijo z mešanim programom, kakršnega smo videli v Nankingu. Šanghajske gledališke skupine so v enem letu uprizorile nekaj več kot 10 tisoč predstav, od teh skoraj polovico na podeželju, kamor morajo obvezno in čimbolj pogosto na gostovanja.

PRAZNIKI IN OGNJEMETI

Praznikov na Kitajskem sploh ne manjka. Domala vsi prazniki so povod ne le za praznovanje, temveč za vsakršne spektakle, ki so deloma v okvirih umetniških in kulturnih prireditvev, deloma pa so „čisti“ spektakli, kakor na primer veličastni ognjemeti, ki eksplodirajo vsako leto 1. oktobra, ko imajo Kitajci svoj dan republike. Takrat je na velikem trgu sredi mesta veselica, katere se udeležijo (v izmenah) po več milijonov ljudi.

Podobni spektakli so tudi 1. junija (dan otrok) in 1. julija (dan armade) ter 8. marca (dan žena); največje slavje pa je v dveh prazničnih prvomajskih dneh, ko so poleg parad še neštete prireditve na trgih in v parkih. Tudi prvega januarja, ko je uradno novo leto, so velika slavja, vendar pa zlasti na severu zaradi mraza bolj zadržana.

Seveda pa s tem še ni konec seznama kitajskih praznikov, slavij in prireditvev. Marljivo praznujejo tudi tradicionalne praznike po luninem kalendarju. Ti prazniki ne pridejo vsako leto na isti datum. Največji vseh kitajskih praznikov je pomladni praznik, ki je konec januarja ali v začetku februarja. Stirje prosti dnevi! Vsi bi šli radi takrat na obisk k sorodnikom in staršem; prava romanja v rojstne vasi in mesta... In vsepovsod ognjemeti, družinske pojedine in javni nastopi vseh, ki kaj znajo.

Konec maja proslavljajo začetek poletja — dva prosta dneva — na Zmajev praznik, ki je zlasti slovesen in pisan na jugu dežele. Veliko je takrat okrašenih ladij na rekah in v zalivih, na sporedu so seveda tudi nepogrešljivi ognjemeti. Praznik jeseni (koncem septembra) je že bolj miren; proslavljajo ponoči, ko gredo množično občudovat polno luno...

Ko smo se sprehajali, turistično naglo, kozi parke v Nankingu in Pekingu, smo povsod videli brez števila paviljonov za predstave in nastope; že samo okoli starih cesarskih palač in nasadov, stopnišč in trgov s davnimi skulpturami je pravi oder, kamor ni treba postaviti nobene kulise. Videli smo tu in tam že pripravljene zvočnike in stole. Vse eno samo velikansko prizorišče.

Še eno predstavo sem slišal, prav zadnji dan, preden smo odleteli nazaj v Evropo. V velikanskem parku ki cvete okrog poslopij nekdanje letne rezidence katijskih cesarjev, stoji na vzpetini, ne višji od Rožnika, majhen in med srebrnimi bori skrit paviljonček. Tam sta sedela dva šolarja in si podajala piščal. Nekaj časa je igral prvi, potem drugi, pa spet prvi...

Trajalo je eno uro in več. Izgubil sem svoje in sedel na štor. V tem tenkem zvenenju piščali je bilo nekaj litajpojevskega neprekosljivo liričnega. Po gozdu, po klopeh in stopnicah okrog paviljončka na gričku je skupaj z menoj posedlo, počepnilo ali obstalo sto in več Kitajcev, ki so se sprehajali po parku. Vojaki in otroci, šolarji in modre uniforme. Poslušali so. Fanta pa sta igrala kakor za honorar.

Od nekod se je vzel naš kitajski vodnik in se zadovoljno smejal:

„Našel sem vas! Tu se marsikdo izgubi. Fanta sta zares dobra!“

Stala sva še četr ure. Šolarja sta odložila piščal in začela igrati badminton.

(ITD)

Mesec slovenske knjige

V počastitev slovenskega kulturnega praznika ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna sta knjigarna „Naša knjiga“ in uredništvo „Slovenskega vestnika“ tudi letos pripravila tradicionalno in priljubljeno akcijo pod naslovom „Mesec slovenske knjige“. V tem okviru nudi knjigarna izredno ugodne pogoje za nakup slovenskih knjig. Tozadevni izbor obsega najrazličnejša področja književnosti in dela za vsak okus bralcev. Iz tega bogatega izbora bomo v prihodnjih številkah sproti objavljali nekaj primerov in s tem opozarjali ljubitelje slovenske knjige, da se tekom meseca februarja še posebno izplača obiskati knjigarno „Naša knjiga“.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 5.-

- Anton Ingolič: **TYEGANA POT**, mladinska povest, 88 str. ilustr. br.
- Karel Grabeljšek: **POMLAD BREZ LASTOVK**, povest iz partizanskih let, 152 str. br.
- Adam Sarapača: **OSNOVE SOCIOLOGIJE DELA**, poljudna razprava, 192 str. br.
- Ignac Koprivec: **NEVIDNA STEZA**, dve povesti iz vojnih dni, 150 str. br.
- Ing. Rihar Jože: **BOLEZNI IN ŠKODLJIVCI ČEBEL**, priročnik za čebelarje, 104 str. ilustr. br.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 10.-

- Drago Suhi: **NEVIDNE PASTI**, o varnosti na cesti, 168 str. ilustr. kart.
- Ing. Vladimir Ribarič: **IKARUS LETI V VESOLJE**, razvoj vesoljskih poletov, 220 str. ilustr. br.
- Reinhard Seiffert: **ŠOLA DOBRE VOŽNJE**, človek in avto, 136 str. ilustr. br.
- Dr. Karel Šumenjak: **DA BI OSTALI MLADI IN ZDRAVI**, o vprašanih staranja, 152 str. ilustr. br.
- Giovanni Verga: **MALAVOGLIEVI**, roman, 200 str. pl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 15.-

- Branko Čopič: **NOGE V ZLATU, GLAVA V BLATU**, mladinska povest, 176 str. br.
- Marcel Ayme: **ZELENA KOBILA**, roman o nenavadnih stvareh in dogodkih, 224 str. br.
- Siegfried Lenz: **KNJIŽNI MOLJ**, zbirka vedrih mazurskih zgodb, 118 str. br.
- Smiljan Rozman: **TRI ZGODBE**, kratka proza za otroke, 192 str. ilustr. br.
- Heinrich Geitzhaus: **SANJE O ELDORADU**, pustolovščine v brazilskem pragozdu, 160 str. ilustr. br.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 20.-

- Ivan Cankar: **OČIŠČENJE IN POMLAJENJE**, govori, članki in glose, 206 str. br.
- Dr. France Cerne: **ABECEDA EKONOMIJE**, osnovne oblike „gospodarske govorice“, 192 str. ilustr. br.
- Maurice Druon: **VELIKE DRUŽINE**, roman iz francoskih aristokratskih krogov, 388 str. ppl.
- Branko Čopič: **OGNJENO LETO**, roman iz narodnoosvobodilne borbe, 400 str. pl.
- Sherwood Anderson: **UBOGI BELEC**, roman z ameriške farme, 268 str. pl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 25.-

- Konstantin Fedin: **BRATJE**, usoda inteligence v oktobrski revoluciji, 364 str. ppl.
- Lion Feuchtwanger: **ŠPANSKA BALADA**, ljubezenski roman iz španske zgodovine, 432 str. ppl.
- Rudolf Hagelstange: **IGRAČA BOGOV**, zapiski trojanskega princa, 332 str. kart.
- Dušanka Popovič-Dorofejeva: **NOČNE PTICE**, roman o potujočih muzikantih, 372 str. ppl.
- Henry James: **AMERIČAN**, roman o ljudeh s predsodki, 356 str. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 30.-

- Ernest Hemingway: **STAREC IN MORJE**, zbirka novel, 296 str. pl.
- John Knittel: **EL HAKIM**, roman o Egiptu našega stoletja, 292 str. pl.
- Bruce Hutchison: **KANADA**, zgodba velike dežele na severu Amerike, 332 str. ilustr. kart.
- Konstantin Fedin: **NENAVADNO POLETJE**, roman iz sodobne ruske zgodovine, 724 str. pl.
- Joyce Cary: **NA MILOST IN NEMILOST**, življenjska zgodba angleškega politika, 384 str. pl.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Vendar opozarjamo, da so mnogi naslovi na zalogi le v enem izvodu; zato svetujemo, da pohitite z nakupom oz. naročilom. Sicer pa obsega izbor v knjigarni še mnogo drugih lepih in zanimivih knjig po enako ugodnih cenah, tako da se obisk v „Naši knjigi“ meseca februarja še posebno izplača.

Knjigarna „Naša knjiga“

CELOVEC, PAVLIČEVA 5—7

(Nadaljevanje s 1. strani)

krajevna prosvetna in druga društva ali politične organizacije koroških Slovencev niso mogle napolniti, predvsem zaradi nezadostnega specifično mladinskega delovanja in programa. Neugodni razvoj in položaj je seveda ojačil pritisk tistih krogov, ki so sovražni in nenaklonjeni naši narodnostni skupini. Mnoga „nemška“ društva, ki delujejo na Južnem Koroškem in imajo v statutih zapisano, da so bodisi kulturna bodisi športna in radi imenujejo svoje delovanje nepolitično, se v resnici na vso moč trudijo, da bi svoje člane odtujila slovenskemu jeziku in slovenski kulturi, in s tem zelo škodujejo celi slovenski manjšini. Mnogo napora in delovnega idealizma bo treba, da se zavre celi narodnostni skupini škodljiv vpliv.

Kot iz vsega tega sledi, bo zelo aktualna in resna naloga naše organizacije takšna dejavnost, da ne pride do razdvajanja delavske mladine in intelektualne mladine. Sploh bo pomembno, da delavska in kmečka mladina dobi večjo vlogo v naši manjšini kot celoti, še posebej pa se bo moralo to zgoditi v naši mladinski organizaciji.

V zadnjem času gredo parlamentarne stranke in vlada v nov napad na pravice koroških Slovencev, ko hočejo uresničiti tisti zakon, ki ga je manjšina z bojkotom ugotavljanja nedvoumno in odločno odklonila. Za nas koroške Slovence more biti podlaga samo člen 7 državne pogodbe in ne zakon o narodnostnih skupinah. Za svoj cilj so si izbrali obe osrednji organizaciji; v obliki vsiljenih svetov jima hočejo vzeti tisto, kar jim je dala narodnostna skupnost, namreč dolžnost in pravico, da zastopata interese manjšine. V tem času je dolžnost tudi nas mladih, da se s svojim delom vključujemo v osrednji organizaciji in ju krepimo. Ravno tako pa je povsem razumljivo, da moramo znotraj njih izrabiti možnosti direktnega vplivanja na vse tokove in oblike narodnostne politike.

Na narodnostno politiko ne smemo gledati kot na nekaj, kar je ločeno od drugih družbenih procesov, na primer gospodarskega razvoja področja, kjer živimo. V resnici je vse, kar se v človeški družbi dogaja, celota; kultura ravno tako šteje k tej celoti kot gospodarstvo, socialna politika enako kot javno mnenje. Ravno tako pa je tudi gospodarska politika in kulturna politika narodnostna politika. Mladina ima še posebej interes, da pridemo do take razvojne stopnje na področju gospodarstva, da ne bo treba iti mladim s trehuhom za kruhom daleč od doma. Na vseh ravneh imamo kot posamezniki in pripadniki narodnostne manjšine, pa tudi kot državljani in sploh kot člani človeške družbe interese, ki so si v mnogočem podobni in tudi skupni.

Pa še nekaj. Moramo biti toliko realistični, da vedno in povsod računamo z zgodovinskimi razmerami. Med drugim za nas koroške Slovence to pomeni, da imamo dve osrednji organizaciji — Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev. Izven obeh osrednjih organizacij sicer nekateri poskušajo, da bi s pomočjo včasih sicer na moč destruktivne kritike ustvarjali opozicionalne in razdiraške skupinice. Vendar je uspeli bojkot štetja močno zaježil njihove možnosti delovanja na škodo cele manjšine.

Pri ocenjevanju trenutnega položaja ne moremo mimo ugotovitve, da tudi jutri še ne bomo imeli ene in edine organizacije, ki bi združevala vse koroške Slovence. Na narodnostni ravni to pomeni, da moramo na enotnost gledati kot na nekaj, kar se stalno oblikuje in se krepi na osnovi združevanja in usklajevanja interesov nas vseh. Poleg te akcijske enotnosti — n. pr. zlasti v boju za uresničitev pravic, ki izhajajo iz 7. člena — ki je trenutno bolj kot kdajkoli v zadnjih 25 ali 27 letih prisotna, pa bo obstajala tudi akcijska samostojnost posameznih organizacij.

T. Domej

S — Štev. 7 (1801)

Celovec, petek, 18. februar 1977

Polno zaupanje...

(Nadaljevanje s 1. strani)

našnji borbi ne gre le za nacionalne pravice, ampak v širšem pomenu za demokratizacijo v Avstriji, za uveljavljanje naprednih sil v svetu. Na podlagi poročil in razprave je bila sprejeta naslednja

IZJAVA

Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta na svoji javni seji dne 15. 2. 1977 v Železni Kapli, na kateri so sodelovali tudi krajevni zaupniki in funkcionarji, temeljito proučila trenutno narodno-politično situacijo koroških Slovencev.

Navzoči so podprli stališča osrednjih slovenskih organizacij v zvezi z zadnjimi razgovori na Dunaju in v Celovcu. Poudarili so, da je osnova reševanja odprtih vprašanj lahko samo člen 7 avstrijske državne pogodbe in to brez pogojevanja pravic s številčno močjo narodne skupnosti.

Zato odklanjamo zakon o narodnih skupinah, ki pogojuje pravice slovenske narodne skupine na Koroškem z njeno številčno močjo in tako nasprotuje avstrijski državni pogodbi. Iz navedenih vzrokov pa odločno odklanjamo tudi sodelovanje v svetlih, ker so le-ti del zakona, ki je v nasprotju s členom 7.

Odborniki in zaupniki ZSO protestiramo proti načrtnemu zoževanju pravic narodne skupnosti na avtohtono naseljenem ozemlju. Na javni seji ZSO prisotni funkcionarji in zaupniki vidimo edino možnost za rešitev odprtih vprašanj v enakopravnih in konkretnih pogajanjih med predstavniki osrednjih slovenskih organizacij in zvezno vlado na podlagi člena 7. Pozivamo vlado, da po 21 letih zavlačevanja končno v celoti in sporazumno s predstavniki osrednjih slovenskih organizacij izvede člen 7 in s tem izpolni svoje obveznosti iz mednarodne pogodbe.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 19. 2.: 11.55 Svetovno prvenstvo v smučarskih poletih — 15.25 Mož z načeli — 17.00 Abeceda športa — 17.30 Zapuščena jahta — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pan-optikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Sport — 20.15 Dobri posli — 21.50 Sport — 22.10 Nesrečniki, kriminalna groteska.

NEDELJA, 20. 2.: 11.55 Svetovno prvenstvo v smučarskih poletih — 15.35 Šerif brez

kalta — 17.00 Pan Tau — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Seniorski klub — 18.30 Igrajte z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Sport — 20.15 Bi imeli danes časa zame? — 21.20 Orson Welles pripoveduje — 21.45 Sport — 21.55 Gledališče kuriozitet.

PONEDELJEK, 21. 2.: 9.30 Tassilo III. — 10.00 Adalbert Stifter — 10.30 Mož z načeli — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Raji za živali — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Sport — 20.55 Gospodje z belo jopico — 22.25 Poročila in sport.

TOREK, 22. 2.: 9.30 Astronomija — 10.00

ŠPORTNI VESTNIK

S M U Č A N J E

● AVSTRIJSKO PRVENSTVO V ALPSKEM SMUČANJU

Avstrijsko prvenstvo v alpskem smučanju se je letos odvijalo v koroškem zimskem centru Bad Kleinkirchheim, kjer so nastopili najboljši avstrijski smučarji in se borili za prvenstvene (nacionalne) lovorike.

Rezultati:

Moški

Smuk: 1. Franc Klammer (Koroška)
2. Ernst Winkler (Solnograška)
3. Leonhard Stock (Tirolska)

Veleslalom: 1. Klaus Heidegger (Tirolska)
2. Manfred Brunner (Koroška)
3. Hans Enn (Solnograška)

Slalom: 1. Klaus Heidegger (Tirolska)
2. Manfred Brunner (Koroška)
3. Alois Morgenstern (Koroška)

Kombinacija: 1. Hans Enn (Solnograška)
2. Hartl Weirater (Tirolska)
3. Peter Wirmsberger (Štajerska)

Dekleta

Smuk: 1. Annemarie Moser-Pröll (Solnograška)
2. Brigita Habersatter (Solnograška)
3. Nicola Spiess (Tirolska)

Veleslalom: 1. Lea Šolkner (Štajerska)
2. Ingrid Eberle (Predarlška)
3. Regina Sackl (Štajerska)

Slalom: 1. Annemarie Moser-Pröll (Solnograška)
2. Monika Kaserer (Solnograška)
3. Ingrid Eberle (Predarlška)

Kombinacija: 1. Brigita Kerscher (Tirolska)
2. Nicola Spiess (Tirolska)
3. Heidi Riedler (Koroška)

H O K E J N A L E D U

● KAC V FINALU AVSTRIJSKEGA PRVENSTVA

Celovčani so v soboto tudi v Innsbrucku proti tamkajšnjemu hokejskemu klubu zmagali z rezultatom 6:1 in se tako uvrstili v finale prvenstva kjer bodo morali braniti krono proti šampionu iz leta 1975, graškemu klubu ATSE.

Da se nahajajo Celovčani tokrat v izvrstni formi priča dejstvo, da je KAC v teh treh igrah za Play-off nasul Tirolcem v mrežo kar 23 golov, medtem ko je moral izvrstni reprezentančni vratar KAC-ja le petkrat vzeti ploščico iz svojih vrat.

KAC je tokrat v olimpijski hali v Innsbrucku zaigral tako zagnano in izvrstno, da je velik del publike začel navijati za Korošce, kar se je zgodilo sploh prvič.

Kljub temu, da je igralo celo moštvo izreden hokej, je treba še posebno pohvaliti Pregla, W. Königa, Salo-

ŠPORTNI VESTNIK

vaaro, Dmitrijewa, Puschniga ter mlado reprezentančno linijo Rudi König-Pöck-Sadjina.

Gole za KAC so dali: Koren (2), Gasser, Dmitrijew, R. König ter Pöck.

Š A H

● SREČANJE ŠAHISTOV TRESH DEŽEL

Preteklo nedeljo se je na Primorskem v Trstu, začela že tretjič zaporedoma šahovska interliga, ki sta jo skupno prirejali Primorska šahovska zveza ter Šahovska zveza Furlanije-Juljske krajine.

In prvič so se te interlige udeležili avstrijski Slovenci. Ekipa Korošcev se je torej odzvala povabilu Primorske šahovske zveze in njenega predsednika tov. Ivana Zabuškova.

Prvi dve koli, ki sta bili odigrani, sta prinesli naši ekipi dva premočna nasprotnika in sicer Tržačane, ki veljajo za najresnejšega kandidata za prvo mesto v tej ligi ter pravtako močno ekipo iz Portoroža. Na prvi deski Portorožec igra prvak Slovenije ter jugoslovanski nacionalni mojster Osterman.

Naša ekipa je dosegla sledeče rezultate:

I. KOLO Trst — Koroška 4,5:1,5

Rezultati:

1. Staldi ital. nacionalni mojster	: Deisinger avstrijski mojstrski kandidat	: 0:1
2. Olivott ital. nacionalni mojster	: Ferm	: 1:0
3. Rujeni mojstrski kandidat	: Kunčič	: 1:0
4. Battista I. kategorija	: Iskra	: 1:0
5. Pirona	: Kavčič	: 1:0
6. Miele	: Schellander	: 0,5:0,5

II. KOLO

Koroška — Portorož 2:4

Rezultati:

1. Deisinger	: Osterman jug. nac. mojster	: 0,5:0,5
2. Ferm	: Zabukovec I. kategorija	: 0:1
3. Kunčič	: Čibič	: 0,5:0,5
4. Iskra	: Lukin	: 0:1
5. Rigelnik	: Treušič	: 0:1
6. Schellander	: Debenjak	: 1:0

Ker pa na žalost v tako kratkem času nismo mogli postaviti na noge tako močne ekipe, so naprošeni vsi šahisti, ki se bolj ali manj udeležujejo na tem področju, da se izpopolnijo v tej igri. Možnost za igranje šaha je dana vsakomur v Dijaškem domu, Tarviser Straše v Celovcu, in to ob sreдах od 18. ure naprej.

Formalna logika — 10.30 Nesrečniki — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Lisica z zlatim uhanom — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Beljaški pust — 22.05 Oddaja Anne Bancroft — 22.55 Poročila in sport.

SREDA, 23. 2.: 9.00 Rdeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Zemljevid — 10.30 Objokujte pogubljenca — 17.00 Lutkovna oddaja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Strela je udarila — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pogrehu — 22.10 Hiša na Eaton Place — 22.55 Poročila in sport.

CETRTEK, 24. 2.: 9.30 Narodno gospodarstvo — 10.00 Jed in pijača — 10.30 Gospodje z belo jopico — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Doživetja letalcev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Frank Sinatra v Madison Square Gardenu — 20.55 Vaš nastop — 21.40 Poročila in sport.

PETEK, 25. 2.: 9.30 Prvih 365 dni v življenju otroka — 10.00 Zvok iz človekove roke — 10.30 Seniorski klub — 11.00 Dobri voljak Svejč — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV-kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 18.50 Oddaja kmetijske zbornice — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.20 Čudovita zgodba lady B — 21.15 Goslači iz Zillertala — 22.00 Pozabljeni pogini, kriminalna parodija — 23.35 Poročila in sport.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 19. 2.: 8.00 Mala Čebelica — 8.15 Modri zajec — 8.30 Cyrano de Bergerac — 8.55 Zverinice iz Rezije — 9.15 Skrivnosti morskih globin — 9.40 Dokumentarna oddaja — 10.00 Kopernik — 11.55 Smuški poleti — 15.55 Obzornik — 16.10 Kolarica — 17.40 Mozaik — 17.45 Bela ladja — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Zunajpolitična tema tedna — 20.00 Film.

NEDELJA, 20. 2.: 8.20 Poročila — 8.25 Od vsakega jutra raste dan — 9.35 Kmetje, bombe in oblast — 11.00 Raziskovalci — 11.50 Mozaik — 11.55 Svetovno prvenstvo v smučarskih poletih — 14.00 Kmetijska oddaja — 14.45 Poročila — 17.40 Poročila — 17.45 Veliki poglavar — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Marija — 21.20 Gvineja — 21.45 športni pregled — 22.25 Dnevnik.

PONEDELJEK, 21. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 17.05 Vrtec na obisku — 17.15 Narava Japonske — 17.40 Obzornik — 17.55 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.25 Mozaik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oprostite, lepo prosim, oprostite — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 22. 2.: 8.00 Šolska oddaja — 17.10 Zverinice iz Rezije — 17.30 Pika Nogavička

— 17.55 Obzornik — 18.40 Mozaik — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.40 Zvezde gledajo z neba — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 23. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 17.00 Kralj Matjaž in Alenčica — 17.15 Renar — 17.55 Na sedmi stazi — 18.25 Mozaik — 18.30 Glasba takšna in drugačna — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Služabnik — 21.55 Pravično delimo, kar imamo — 22.20 Dnevnik.

CETRTEK, 24. 2.: 8.00 Šolska oddaja — 17.30 Mala čebelica — 17.40 Obzornik — 18.00 Mozaik — 18.05 Viva Verdi — 18.35 Utonilo je sonce — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Koncert v Slovenski filharmoniji — 21.00 Mir ali vojna — 21.50 Miniature — 22.05 Dnevnik.

PETEK, 25. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Križem kračem — 17.25 Milena Zupančič — 17.55 Obzornik — 18.10 Jugoslovanska folklor — 18.40 Mozaik — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Boussardelovi — 20.55 Razgledi — 21.30 Ulice San Francisco — 22.20 Dnevnik — 22.30 Namizni tenis.

SLOVENSKE ODĐAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 19. 2.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 20. 2.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 21. 2.: 13.45 Dnevnik — Zasučite pete.

TOREK, 22. 2.: 9.30 Za našo vas — 13.45 Dnevnik — sport — Oj, ti norčava glava.

SREDA, 23. 2.: 13.45 Dnevnik — Glasbena oddaja — Cerkev in svet.

CETRTEK, 24. 2.: 13.45 Dnevnik — Prešernova proslava.

PETEK, 25. 2.: 13.45 Dnevnik — Solistična glasba.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

SKIOPTIČNO PREDAVANJE O SREDNJI AZIJI

v petek 25. februarja 1977 ob 19. uri v društveni sobi v Borovljah, Dollichgasse 4. Predavatelj: Mirko Kunčič. Lepo vabljeni! O d b o r

OBVESTILO

V četrtek 24. februarja 1977 bo ob 19. uri v Delavski zbornici v Celovcu, dvorana I, predavanje in diskusija o vprašanju „Mednarodni boj proti jedrskim elektrarnam“.

Diskusija o jedrskih elektrarnah v zadnjem času čedalje bolj vzbuja zanimanje tudi med avstrijskim ljudstvom, kjer podobno kot v drugih državah raste odpor proti napravam, ki po mnenju uglednih strokovnjakov predstavljajo nevarnost za človeštvo.

Na prireditve vabi poseben iniciativni odbor, ki združuje nasprotnike jedrskih elektrarn v Avstriji.

Slovensko prosvetno društvo „Košuta“ v Selah-Kotu

vabi na

VEČER LEPE SLOVENSKE PESMI

v ponedeljek 21. februarja 1977 s pričetkom ob 19.30 uri v osnovni šoli na Kotu. Gostuje: ženski oktet SPD „Obir“ iz Obirskega. Prijatelji slovenske pesmi prisrčno vabljeni! O d b o r

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ iz Radiš vabi na ko-medijo

„VDOVA ROŠLINKA“

v nedeljo 20. februarja 1977 ob 14. uri v farni dvorani v Št. Ilju.

Gostuje: Igralska skupina Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“ z Radiš. Ljubitelji odrske umetnosti prisrčno vabljeni! O d b o r

SEJEM PLEMENSKE ŽIVINE

Zveza rejcev goveje živine za Koroško in Vzhodno Tirolsko prireja v torek 22. februarja 1977 s pričetkom ob 9.30 uri v Trgu (Feldkirchen) sejem plemenske živine. Za sejem je prijavljenih 11 bikov in 50 ženskih živali rjave pasme ter 5 bikov in 7 ženskih živali pincgavske pasme.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje.